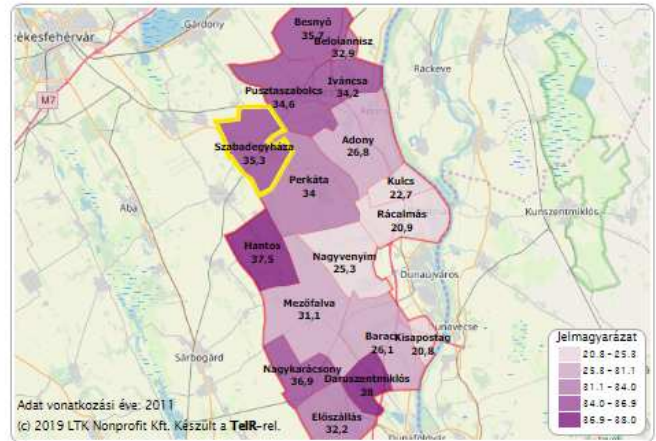
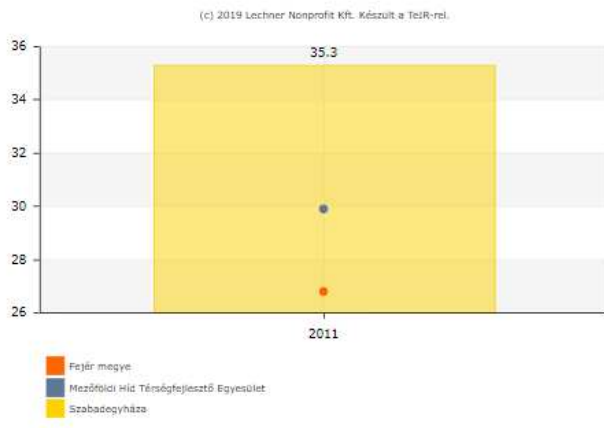

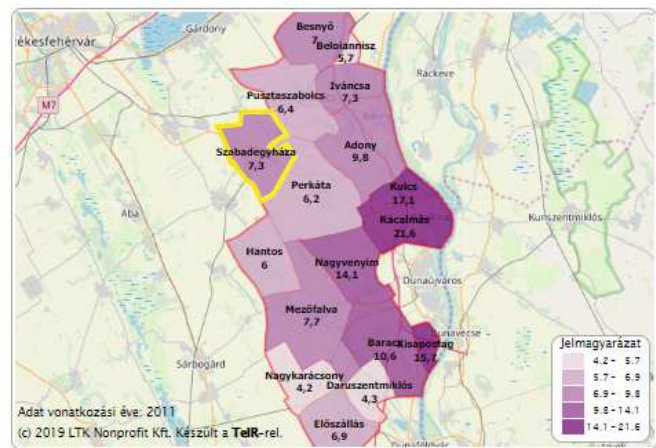
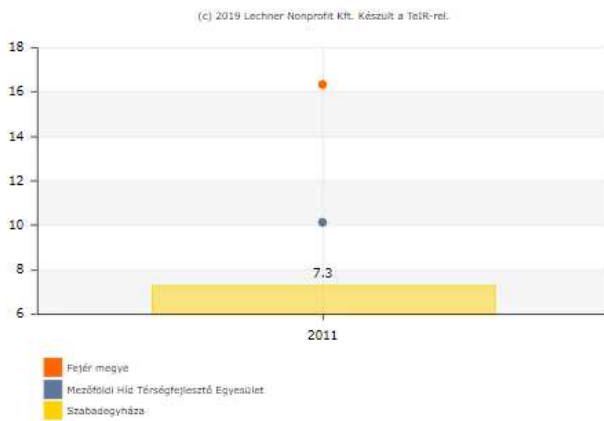
Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya (%), 2011

Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek a 7 éves és idősebbek arányában, 2011 (Technikai okból a 2001-es adat külön mutatóként szerepel)

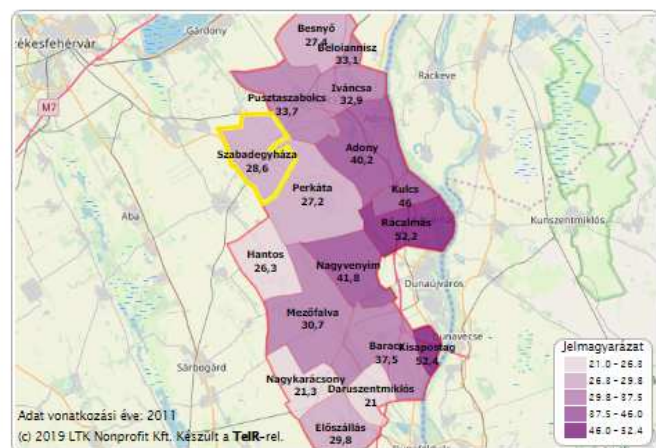
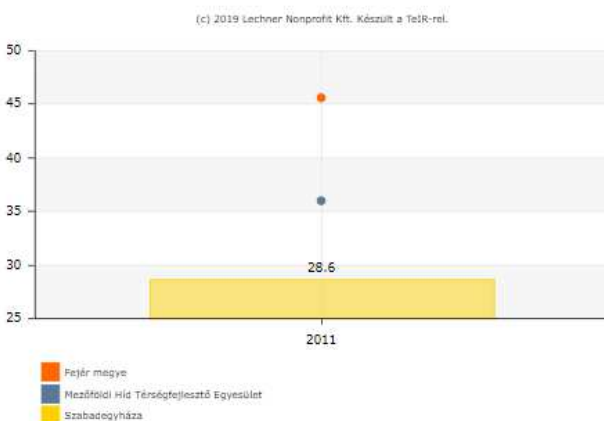
Felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya (%), 2011

Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában, 2011 (Technikai okból a 2001-es adat külön mutatóként szerepel)

Legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya (%), 2011

Legalább érettségizettek a 18 éves és idősebb népesség arányában, 2011 (Technikai okból a 2001-es adat külön mutatóként szerepel)

Szabadegyháza és környéke iskolai végzettségi adatai a 2011-es népszámlálási adatok szerint
forrás: TeIR

A feljebbi ábrákon láthatjuk az iskolázottsági mutatók összefoglalását a 2011-es népszámlálási adatok szerint. Ezek alapján az alábbi megállapítások vonhatók le:

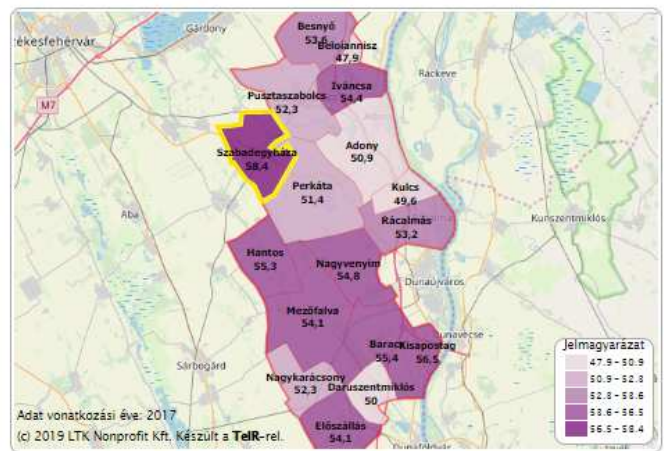
- A környező településekhez viszonyítva magas azoknak a száma, akik legfeljebb a 8 általános iskolai osztályt végezték el: 2011-ben ez az érték 35,3 % volt, ami a megyei átlagnál és a környező települési értékeinél is magasabb.
- A felsőfokú végzettséggel rendelkező 25 év feletti aránya (7,3%); azonban ez az érték elmarad a megyei átlagtól (16,2%).
- Végül pedig az érettségivel rendelkezők száma is jelentősen eltér a környező települések értékétől; Szabadegyháza népessége között ez az érték 28,6%-ot vesz fel, ami el marad el a megyei átlagos értéktől (45,1%).

Összességében az iskolázottsági mutatók nem mondhatók jónak Szabadegyháza településen.

Jövedelmi viszonyok, munkanélküliség:

Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)

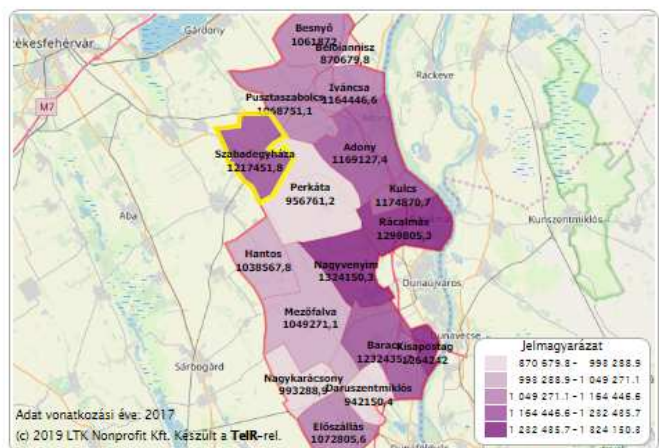
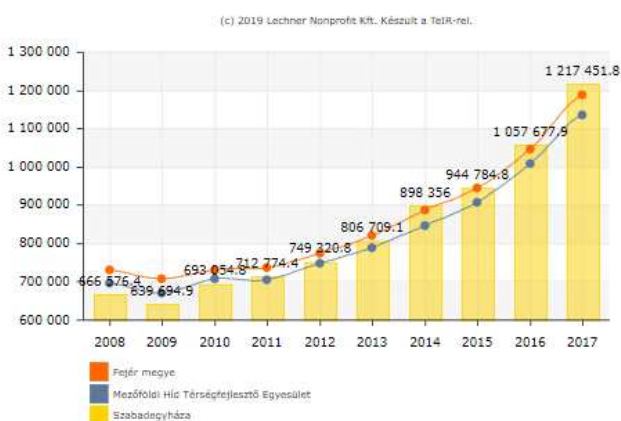
Személyi jövedelemadófizetésre kötelezett adófizetők száma, száz lakosra vetítve.

Száz lakosra jutó adófizetők száma
forrás: TeIR (2017)

Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)

A személyi jövedelemadóköteles jövedelem adóval csökkentett értéke egy lakosra vetítve

Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem forintban, éves szinten
forrás: TeIR 2017

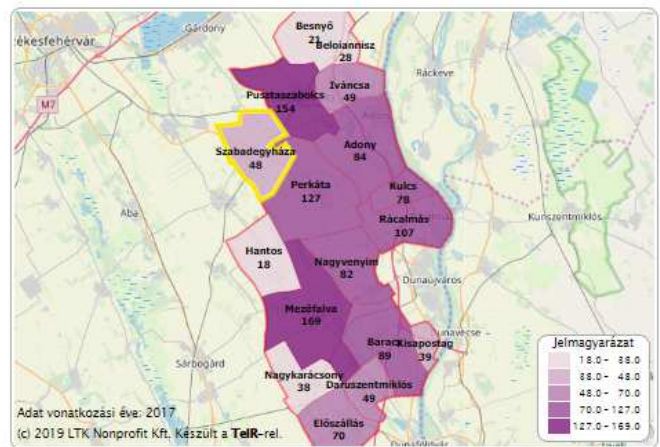
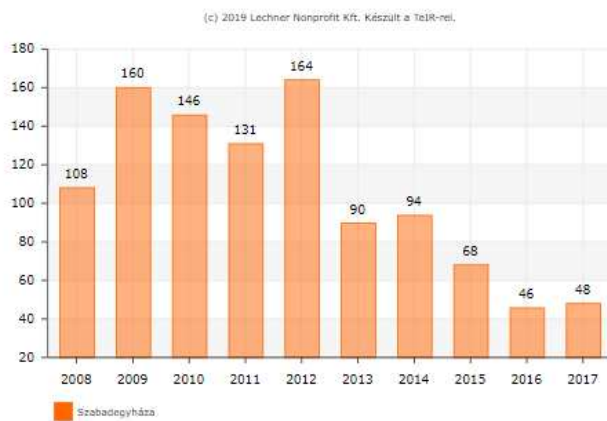
A fenti két ábrán látható Szabadegyháza munkaerejének két, talán legfontosabb makrogazdasági adata. Az első ábrán, amelyen a száz lakosra jutó adófizetők számát mutatja éves ábrán, jól látható, hogy az

adatsor folyamatosan növekszik, a legutolsó mért adat szerint pedig (2015) a lakosság több, mint fele adófizető, ami statisztikailag jelentősen meghaladja a megyei illetve a környező települések átlagát. A második ábra mutatja Szabadegyháza illetve a környező települések egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelmét forintban. A szabadegyházi nettó jövedelmek magasabbak a környező települések átlagos értékénél. A fizetések a 2009-es válságot követően sem csökkentek, 2012. évtől nagyobb mértékben növekednek, és jelenleg meghaladják a térségi és a megyei átlagot. Megállapítható, hogy a szabadegyházi jövedelmek nagyjából együtt mozgást mutatnak a megyei átlaggal. Ez valószínű annak tudható be, hogy rengeteg ingázó munkavállaló van a településen, akik a közeli munkahelyeken tudnak munkát vállalni.

Az alábbiakban a nyilvántartott álláskeresőkről rendelkezésre álló adatok találhatóak:

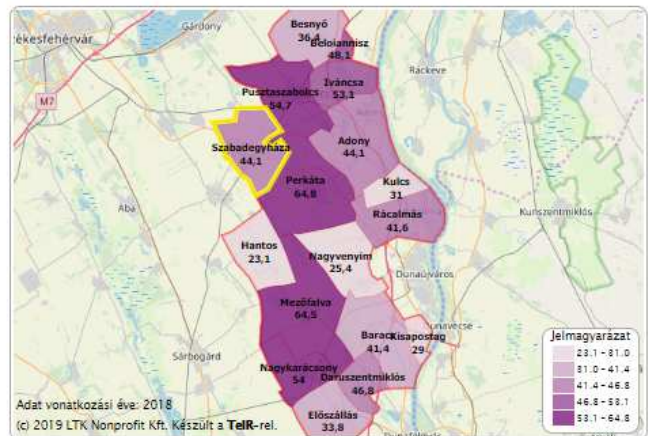
Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

Regisztrált munkanélküli az a személy, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, és oktatási intézmény nappali tagozatán nem folytat tanulmányokat, öregségi nyugdíjra nem jogosult, valamint rehabilitációs járadékban nem részesül, és az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony kivételével munkaviszonyban nem áll és egyéni kereső tevékenységet sem folytat, és elhelyezkedése érdekében az illetékes kirendeltséggel együttműködik, és akit az illetékes kirendeltség álláskeresőként nyilvántart.

Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (%)

Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában).

regisztrált álláskeresők száma

Forrás:TeIR

A fenti ábra a nyilvántartott álláskeresők számát mutatja; ezen jól látszik, hogy a válság következtében nőtt az álláskeresők száma, azonban a szám 2012-től – többek között a Közmunka Program keretében – ez a szám fogokozatosan csökkenő tendenciát mutat. 2013-tól ugrásszerűen megnőtt az aktív

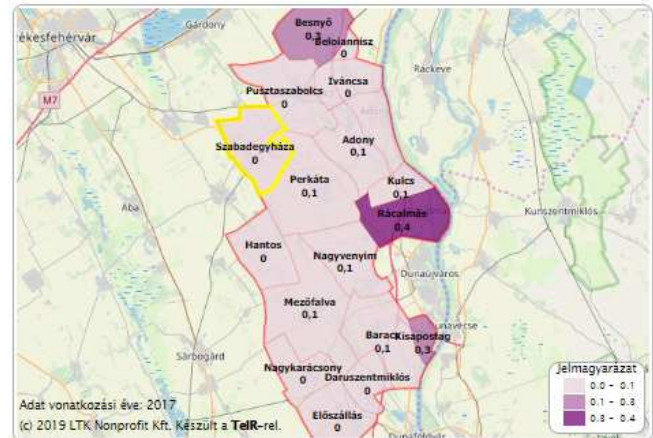
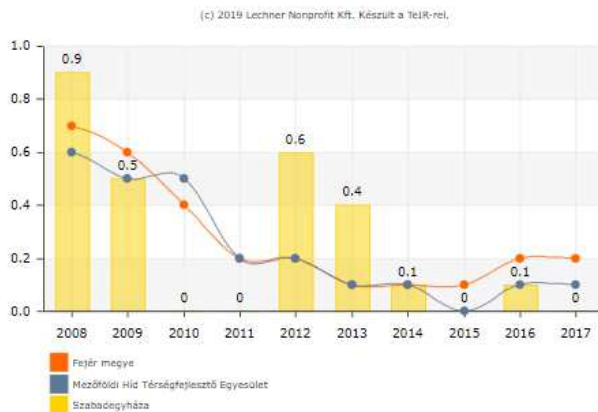
foglalkoztatáspolitikai eszközzel támogatottak száma, elsősorban ez a közmunka-programnak köszönhető. A szociális támogatásban részesülők száma 2009-től 2011-ig folyamatosan nőtt, majd a 2012-2013-as stagnálás után 2014-től újra alacsonyabb értéket mutat. Feltűnő, hogy jelenleg a legfeljebb általános iskolát végzettek között a megyei és térségi átlagnál jóval magasabb az álláskeresők száma.

Lakáshelyzet:

2010-ben a lakásállomány 763 darab volt; 2017-re a lakások száma 786 darabra nőtt. (forrás: KSH)
Az alábbi ábra mutatja az épített lakások számát 2008-tól kezdve:

Épített lakások az éves lakásállomány százalékában (%)

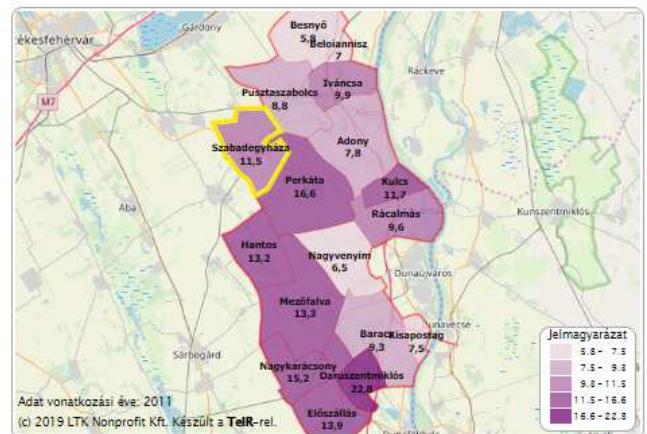
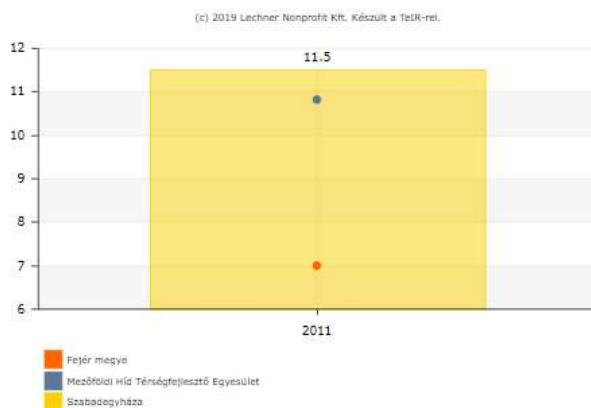
Az épített lakás, üdülő a használatbavételi engedélyt kapott lakás, illetve üdülő.

Épített lakások aránya százalékban Forrás: TeIR (Lechner Nonprofit Kft.)

Alacsony komfort fokozatú lakások és lakott üdülők aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás) (%) – Népszámlálás 2011

Félkomfortos az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhellyel, továbbá fürdőhellyel vagy vízbilitéses WC-vel, villannyal, vízellátással és egyedi fűtési móddal rendelkezik. Komfort nélküli az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhellyel, valamint egyedi fűtési móddal rendelkezik. A komfortfokozatok egyikébe sem sorolható lakások a szükség- és egyéb lakások. (Technikai okból a 2001-es adat külön mutatóként szerepel)

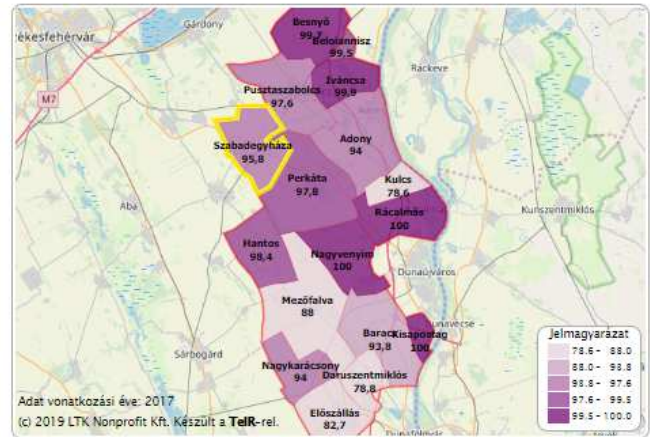

Alacsony komfortfokozatú lakások aránya százalékban Forrás: TeIR (Lechner Nonprofit Kft.)

Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 11,8 %, mely a megyei és a térségi átlagnál is jóval magasabb arány.

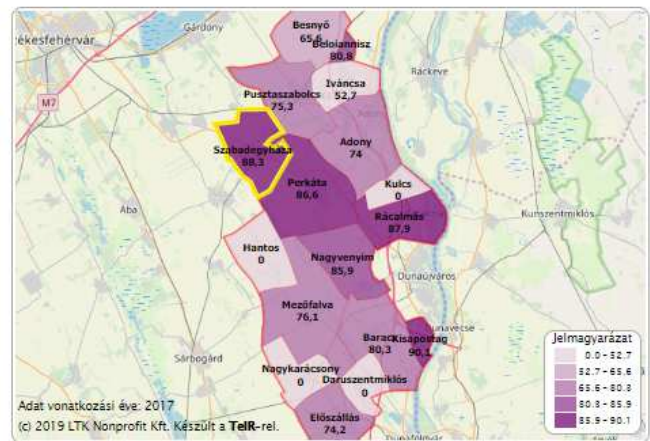
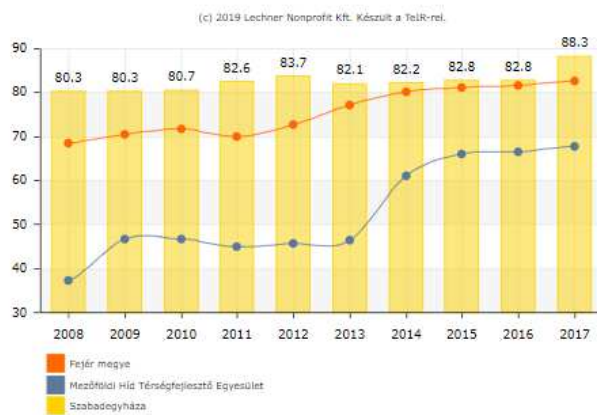
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

A közműves vízellátásba bekapcsolt lakás, üdülő olyan lakás, üdülő amelynek a közműhálózatba való bekötése a telekhatáron belül megtörtént, illetve a közműves vízvétel lakáson belüli kifolyóval biztosított.

Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

A közműves csatornahálózatba bekapcsolt lakás, üdülő a közüzemi, illetve közüzemi jellegű szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakás, üdülő.

Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba és közcsatornába bekapcsolt lakások aránya százalékban

Forrás: TeIR (Lechner Nonprofit Kft.)

A fenti diagramm mutatja a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások arányát százalékban: ez az adat 2014 óta stagnál, és rosszabb eredményt mutat a megyei átlagnál, de jobbat a környező települések átlagos hálózati bekötöttségénél.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A településen etnikai konfliktusok nincsenek. A közösségi élet szintere jellemzően a művelődési ház. A lakóközösségek, az általános iskola és az óvoda, valamint a civil szervezetek, egyházak, munkahelyek által szervezett közösségi programok is számottevőek.

A település közösségi élete jónak mondható, az önkormányzati programok, rendezvények (pl. falunap) általában ingyenes rendezvények, melyen a település lakói viszonylag nagy számban vesznek részt.

A KSH adatszolgáltatása alapján a szegregátumok lehatárolása

A 314/2012. (X.8.) Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem

rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket.

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az érintett területen 40% vagy 50 % feletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

A KSH adatszolgáltatása alapján a településen szegregátumok vannak.

Szabadegyháza - Szegregációval veszélyeztetett területek adatai

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) **értéke az érintett területen 30% feletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt**

Forrás: 2011. évi népszámlálás

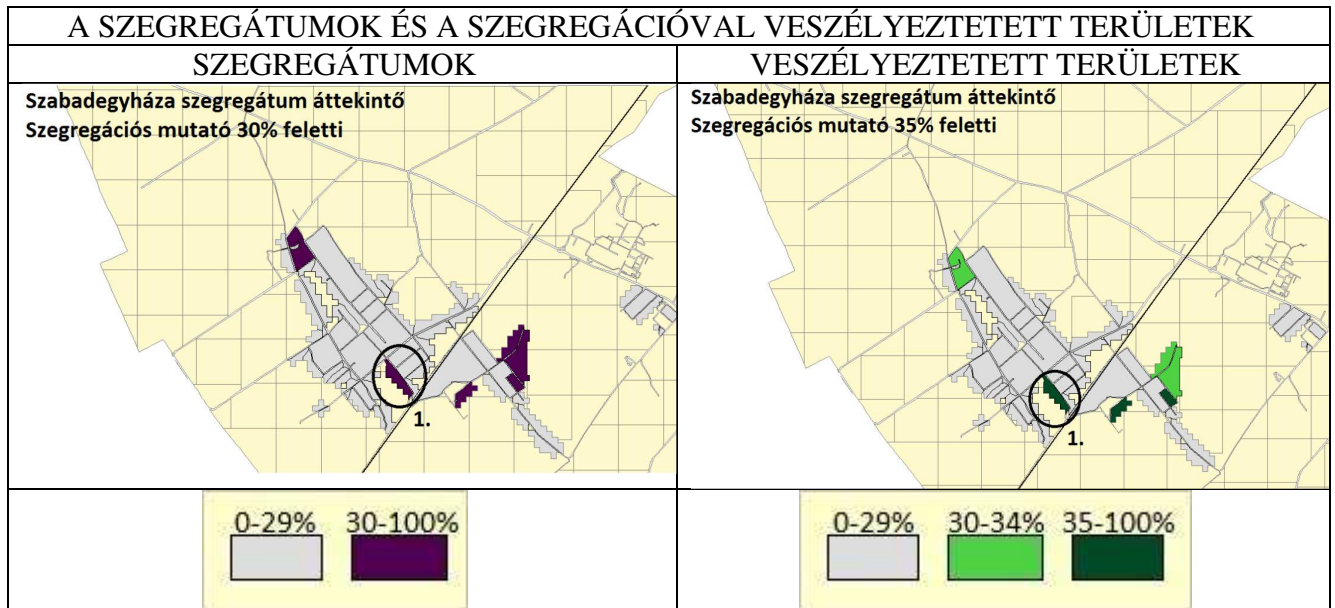
Mutató megnevezése	Szabadegyháza összesen	1. veszélyeztetett terület (Kossth u. páros oldala az István u.-tól délre)
Lakónépesség száma	2101	66
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,5	18,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	65,4	72,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	19,1	9,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	26,8	50,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3	...
Lakásállomány (db)	776	19
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	11,5	47,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	37,1	64,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,8	43,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	59,4	34,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	32,3	42,1
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	2194	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	56,3	47,1
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	51,9	69,7
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	10,8	15,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,7	15,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	10,4	47,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	8,6	36,8

Szabadegyháza - Szegregátumok adatai

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) **értéke az érintett területen 35% feletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt**

Forrás: 2011. évi népszámlálás

Mutató megnevezése	Szabadegyháza összesen	1. szegregátum (Kossth u. páros oldala az István u.-tól délre)
Lakónépesség száma	2101	66
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,5	18,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	65,4	72,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	19,1	9,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	26,8	50,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3	...
Lakásállomány (db)	776	19
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	11,5	47,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	37,1	64,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,8	43,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	59,4	34,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	32,3	42,1
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	2194	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	56,3	47,1
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	51,9	69,7
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	10,8	15,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,7	15,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	10,4	47,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	8,6	36,8

Településrészek lehatárolása:

A településrészek térképi ábrázolása a T-2.sz. ábrán található

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

Szabadegyháza identitását az a tény erősíti leginkább, hogy kedvező földrajzi adottságainak köszönhetően - ősidőktől fogva lakott hely volt. A település közigazgatási területének több pontjáról ismertek a történeti korok népességének megtelepedésére utaló régészeti emlékek. Szabadegyháza már a rómaiak előtt is ismert hely volt, a rómaiak, hunok, gótok, avarok, majd a szláv népek telepedtek itt le a honfoglaló magyarok előtt.

2015. óta Értéktár Bizottság tárja fel és dokumentálja a települési értékeket.

A település a közéleti programok kiemelkedő fontosságúak. Valamennyi nemzeti ünnepen és emléknapon az önkormányzat megemlékezést szervez. Kiemelkedő közösségi program a falunap és a Szent István napi rendezvénysorozat.

A közéleti tevékenységet több alapítvány és egyesület színesíti. A civil szervezetek is több közösségi rendezvényt (bálokat, majálist, sportversenyeket) szerveznek. A településen sportegyesület és táncscsoportok is működnek.

Szabadegyháza a lakosság nagyobb része a Római Katolikus gyülekezethez tartozik. Gyülekezet tagjai aktív gyülekezet életet élnek, számos közösségi programot szerveznek. A református egyház helyi gyülekezte kisebb létszámú, de itt is aktív közösségi élet zajlik.

A civil szerveződések közül jelentősebbek a kézműves-, citera-, színjátszó-, néptánc- és sportklub, de polgárőr, természetjáró, tenisz és labdarúgó egyesület, valamint két vadásztársaság is van a településen.

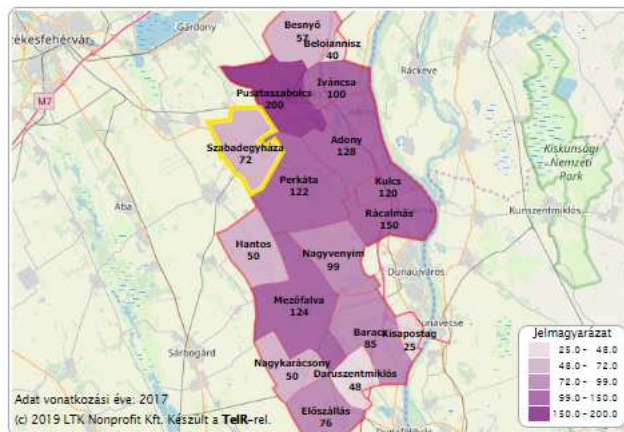
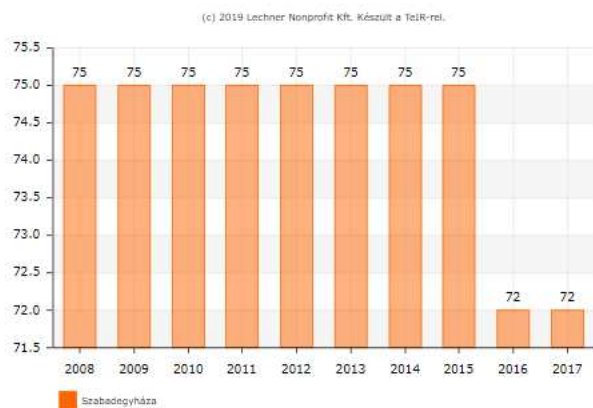
1.8. A település humán infrastruktúrája

1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

A település nyugodt, csendes lakókörnyezetet biztosít az itt élők számára. Mini bölcsőde működik a településen, 75 férőhelyes napközis óvodás és általános iskola is található Szabadegyházán.

Óvodai férőhelyek száma (db)

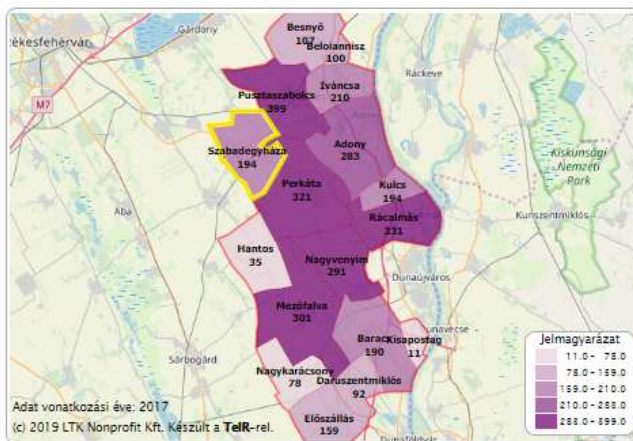
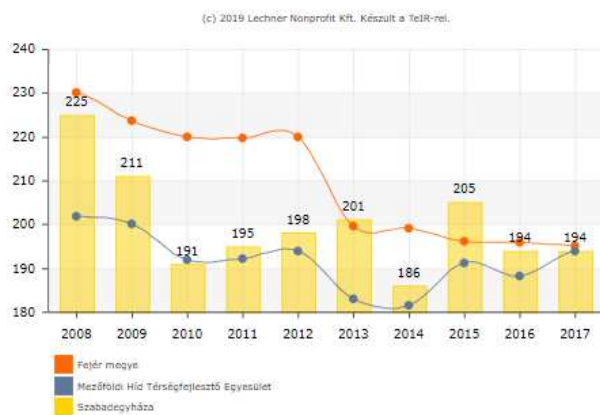
Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt).

Óvodai férőhelyek száma Szabadegyházán
 Forrás: TeIR

Általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma (fő)

Általános iskolai tanulók száma egy feladatellátási helyre vetítve. (Feladatellátási hely; a köznevelési intézmény igazgatási szervezetén belül a székhelyen vagy más telephelyen működő intézményegység, valamint a székhelyen, illetve az azonos telephelyen, de eltérő nevelési-oktatási feladatokat ellátó intézményegység.)

Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt)
 Forrás: TeIR

AsSzabadegyházi Kincsem Óvodajelenleg 75 férőhelyes, három csoportos „zöld óvoda”. A településen minden gyermek számára biztosított az óvodai ellátás. Nincs a településen olyan óvodás korú gyermek, aki nem vesz részt óvodai nevelésben. A halmozottan hátrányos és a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésére is felkészült az intézmény.

A Kossuth Lajos Általános Iskola 8 osztályos iskolaként működik, jelenleg 195 tanulóval, 14 tanteremben.

Szabadegyházán egy háziiorvosi körzet van, a településen védőnői szolgálat, fogorvosi alapellátás is biztosított Területi lefedettséggel állatorvos is működik a településen.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az önkormányzat a 108/2013.(XII.19.) számú határozatával fogadta el a Helyi Esélyegyenlőségi Programot.

„A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Fő célkitűzéseink:

az esélyegyenlőség folyamatos érvényesítése a különböző önkormányzati határozatok meghozatalában, intézkedések megtételében,
a hátrányos megkülönböztetés csökkentése, megszüntetése,
a megkülönböztetéstől mentes gondolkodás erősítése,
az egyenlő bánásmód és az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok számára:

- időskorú személyek,
- fogyatékossgal élő emberek,
- munkanélküli emberek,
- munkába visszatérő személyek,
- pályakezdő fiatalok,
- nők és munkahelyen foglalkoztatott kisgyermekes szülők,
- mélyszegénységben élők és roma származású emberek,
- alacsony iskolai végzettségű személyek.

Együttműködés és együttműködés összehangolása az esélyegyenlőség biztosítása érdekében

- a közoktatási,
- a foglalkoztatási
- a közművelődési,
- a szociális,
- az egészségügyi,
- más közszolgáltatási területen”

Az esélyegyenlőségi programot a képviselőtestület 2018-ban áttekintette és megállapította, hogy a program felülvizsgálta nem szükséges, azt változatlan formában helybenhagyta.

1.9. A település gazdasága

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Szabadegyháza gazdasági szempontból kedvező adottságokkal rendelkező település. A község földrajzi fekvése és talaja mezőgazdasági termelésre alkalmas, elsősorban gabonaféléket termesztettek és természetnek ma is. 1960-ban alakult meg a Vörös Csillag Mg. Tsz., mely 1986-ban Termelési Nagydíjat kapott. A rendszerváltás után részvénytársasággá alakult, jelenleg a Küngösi Agrár Rt. részterülete, Szabadegyházai Agrár Zrt. néven.

A Szeszgyárat 1912-ben Kufler Benő építette. Hosszú ideig cukorrépából állítottak elő szeszt. 1989-től külföldi tulajdonba került, fő termelési profilja: izocukor, finomszesz, keményítő, fehérjetakarmány. Az országban elsők között privatizált cégek egyikeként az állami tulajdonú Szabadegyházi Szeszipari

Vállalat értékesítésével vált a Hungrana Kft. az Agrana International, valamint a Tate & Lyle és az ADM tulajdonában lévő Eaststarch 50-50%-os közös vállalatává.

A tőkeerős tulajdonosok nemzetközi hírűek a keményítők és keményítőszármazékok gyártásában. A vállalat - termékaik minőségét és méretét tekintve - az európai gyártók élmezőnyébe tartozik, az Európai Unió piacvezető izocukorgyártója.

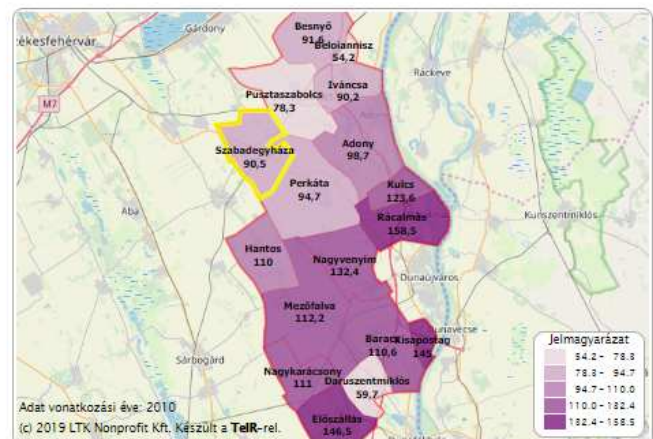
Az előállított termékek alapanyaga 100%-ban kukorica, amelyből magas szénhidrát-tartalmának köszönhetően speciális technológia segítségével értékes termékek (keményítők, szőlőcukor, izocukor, alkohol, takarmány) állíthatók elő.

Az 1980-as évek közepéig a község átlagos fejlődésen ment keresztül. Az utóbbi három évtizedben viszont dinamikus fejlődés kezdődött. Kialakult egy modern intézményhálózat, vezetékes ivóvíz, gáz, telefonhálózat, szennyvízcsatorna-rendszer. Korszerű világítás, szilárd útburkolat, parkosított közterületek, rendezett utcák jellemzik a falut. Egyre több vállalkozás telepszik meg, ennek elősegítésére alakította ki az önkormányzat az ipari zónát.

Szabadegyháza külterületén található szántóföldek jó minőségűek, magas aranykorona értékkel rendelkeznek. A szántók ezért gabonafélék és egyéb kultúrnövények termesztését is lehetővé teszik. A településen regisztrált gazdasági szereplők az alábbi diagramokon, táblázatban láthatók:

Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2010-ig

Megszűnő és átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, az év során, a vállalás demográfia szerint. Módszertani változás miatt a 2011-től külön mutatóként szerepel

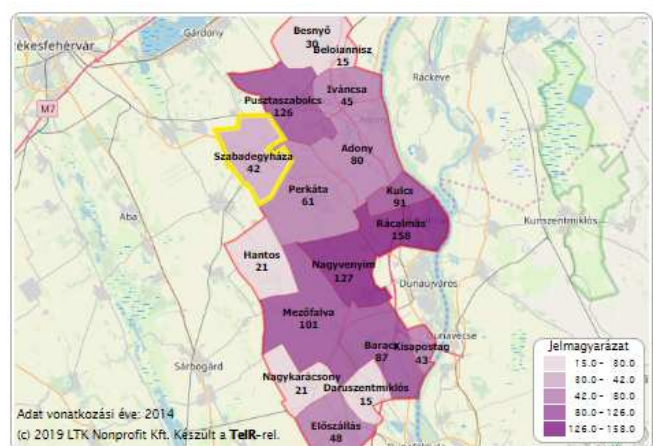
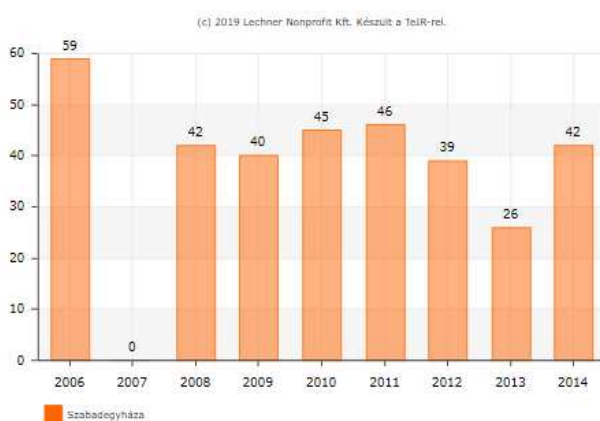

A regisztrált vállalkozások száma Szabadegyházán 2010-ig

Forrás: TeIR

Működő egyéni vállalkozók száma (fő)

Működő egyéni vállalkozók száma, vállalás demográfia szerint

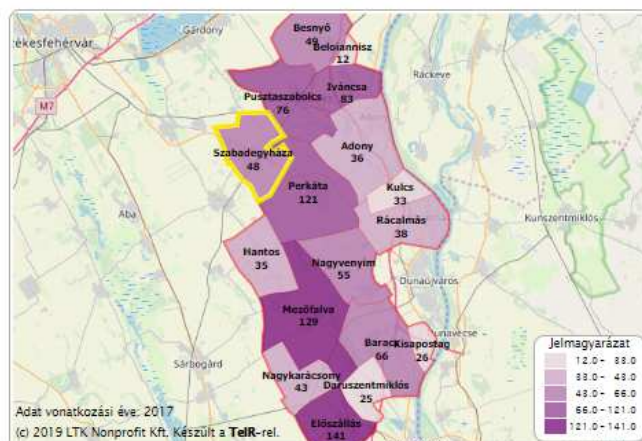
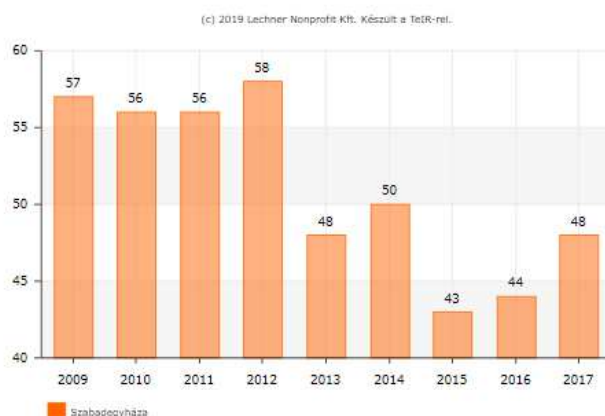

Működő egyéni vállalkozók száma Szabadegyházán

Forrás: TeIR

Regisztrált őstermelők száma (fő)

Mezőgazdasági őstermelői igazolvánnyal rendelkezők száma.

Regisztrált őstermelők száma Szabadegyházán

Forrás:TeIR

A településen 3 élelmiszerbolt, 1 üzemanyagtöltő, 2 vendéglátó egység, 11 telephely engedéllyel rendelkező vállalkozás (asztalos műhely, gépjármű javítás, szállítás stb.) működik. A különböző termékeket kínáló mozgóárusok száma 2.

Szálláshely szolgáltatás nem található a településen.

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Szabadegyházán a legjelentősebb gazdasági tevékenység a volt szeszgyár területén működő gyártó, szállítványozó és raktározó vállalkozások jelentik. Az egyéb termelő gazdasági ágazat a mezőgazdasági és az építőipari ágazatban jelenik csak meg, mely az összes vállalkozás 23,5 %-át teszi ki. A szolgáltatások adják a gazdasági többi részét.

A szolgáltatások az az alapfokú ellátásra, szállítványozásra korlátozódnak.

A községben szálláshely szolgáltatás nincs.

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

A szeszgyáron kívüli gazdasági szervezetek jellemzően a mezőgazdaság és építőipar területén mutatnak fejlődést, kis mértékben fejlődnek a szolgáltató tevékenységet folytatók.

Az építőiparhoz és szállítványozáshoz kapcsolódó vállalkozások a település belterületén kívüli telephelyeken folytatják tevékenységüket.

A vállalkozások egy kisebb csoportja a település belterületén találhatóak, a szolgáltatások nem korlátozódnak a településközpontokra. Ezekben a területeken a fejlesztések építészeti feltételei a több gazdasági társaság esetében korlátozottak a meglévő területfelhasználás és a telekszerkezet a meglévő építmények miatt.

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

A gazdasági társaságok egy részének tevékenysége helyhez kötött (szeszgyár, valamint a mezőgazdasági termelő és feldolgozó vállalkozás) ezért a megközelítés csak a termények elszállításával befolyásolják a

versenyképességet. A tevékenység nagyszámú képzett munkaerőt, ezért a megfelelő munkaerőt igényel, mely a térségben rendelkezésre áll. Az építőipari és a szállítmányozó vállalkozások számára is rendelkezésre áll szabad munkaerő. A K+F tevékenység a szeszgyár vállalkozásainál jellemző.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Szabadegyházán az ingatlanpiac az országos átlag alatti, gyenge. A gazdasági társaságok a már meglévő telephelyeiken bővítik a tevékenységüket. Új gazdasági tevékenység iránti ingatlan kereslet jelenleg is van a településen, A hatályos településszerkezeti tervben van fejlesztésre kijelölt gazdasági terület, azonban a közművesítés nem történt meg. A gazdasági fellendülés reményében az önkormányzat saját tulajdonú ingatlanokon kíván gazdasági területeket kijelölni.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Szabadegyháza Község Önkormányzata 2014. októberét követően elfogadta a település 2015-2019. évek közötti időszakra szóló gazdasági programját.

Az elfogadott program alapvetően választási ciklusra szól, de olyan stratégiai jellegű célokat is tartalmaz, amelyek közép és hosszú távon is megszabják az önkormányzati döntések irányát és összehangoltabbá teszik azokat. Az éves költségvetési rendeletek ezzel összhangban kerülnek elfogadásra.

A gazdasági program a bevezetés és helyzetelemzés után a tényleges gazdasági program az alábbi fejezetekkel foglalkozik részletesen

- Fejlesztési elképzelések
 - o Beruházások, felújítások
 - o Polgármesteri Hivatal
 - o Közintézmények
 - o Közbiztonság
 - o Turizmus fejlesztése
 - o Civil szervezetek, egyházak
 - o Szociális és családtámogatások, foglalkoztatás
 - o Pályázatok
 - o Kommunikáció a lakossággal
 - o Nemzetközi kapcsolatok

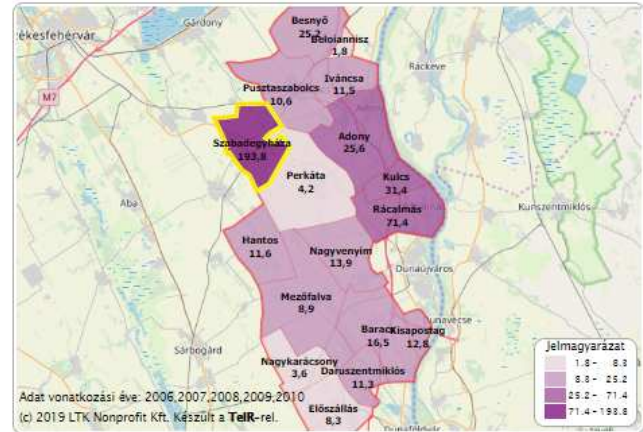
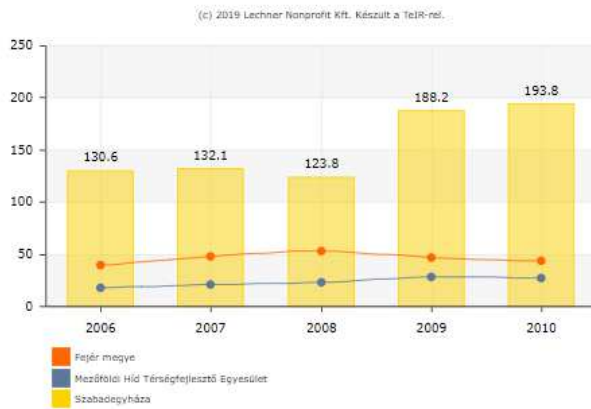
Szabadegyháza önkormányzata 2019. évben 1.556.325 eFt költségvetési kiadással számol. Az önkormányzat bevétele 1.556.325 eFt, így költségvetési hiány nincs. A gazdálkodást hiteltartozás nem terheli.

A költségvetési kiadások 637.530 eFt beruházási és fejlesztési kiadással számoltak.

Az önkormányzat 2019. évben a költségvetésben 800 000 eFt iparűzési adó bevétellel számolt. Az iparűzési adó bevétel a korábbi években az alábbi ábra szerint alakult

Egy lakosra jutó iparüzési adó (1 000 Ft) – 2000-ig

Helyi önkormányzatok iparüzési adóbevétele, egy lakosra vetítve.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat kötelező feladatait az Ötv. és a kapcsolódó ágazati törvények alapján végzi. A társulás keretében történő feladatellátás a hulladékgyűjtés területére korlátozódik.

A művelődési ház üzemeltetése vállalkozás keretében működik.

Az önkormányzat gondoskodik kötelező feladatainak ellátásáról, döntéshozatalánál figyelembe veszi, hogy annak következményei nem veszélyeztethetik a kötelező feladatok ellátásának biztonságát. Az önkormányzati feladatok ellátásánál nagy figyelmet fordít a lakosság szükségleteinek lehető legcélszerűbb és legmagasabb színvonalon történő kielégítésére. Kívánatos, hogy a Képviselő-testület jól működővé és rendszeressé tegye kapcsolatát a községben tevékenykedő gazdasági egységekkel, illetve a község közéletét meghatározó civil szervezetekkel.

Az önkormányzatnak erősítenie kell a kistérségben betöltött szerepét. Különösen meghatározó jelentőségű az oktatás, nevelés területe, a területfejlesztéssel kapcsolatos együttműködés a térség többi önkormányzataival.

A partnertelepülési kapcsolat mellett törekedni kell a Szabadegyházához közel azonos lélekszámú hazai községekkel való szorosabb együttműködés kialakítása.

INTÉZMÉNYEK

Polgármesteri hivatal

A Polgármesteri Hivatal épületét 2010-ben felújították. Az épületben működik a település önkormányzata, a Polgármesteri Hivatal is.

Iskolák-óvodák

A Kossuth Lajos Általános Iskola állami fenntartásban működik az önkormányzati tulajdonú épületben. A 14 tantermes épület szépen felújított, főzőkonyhával és tornateremmel ellátott. A tanulók száma 200 fő körüli, a pedagógusok száma 27 fő.

A Kincsem Óvodába épületben három óvodai csoport működik. A férőhelyek száma 72 fő, a beiratot gyerekek száma 50 fő körül mozog.

Kulturális intézmények:

A Nagy László művelődési ház és könyvtár a település központjában épült. Az épület és környezete szépen karbantartott. A művelődési házban babaszoba, közösségi szoba, nagyterem, konditerem és könyvtár is található.

Egészségügyi intézmények:

Az egészségház épületében 1 fő házi orvos biztosítja az egészségügyi alapellátást. Az épületben gyermekorvos, fogorvos és védőnői szolgálat is működik.

Egyházi intézmények:

A református egyházközség temploma a Szabadság téren található. A templom 1949-ben épült, főhomlokzata nagyon eltért a ma is látható állapotától. Sokáig fából épített harangtornya volt, majd miután a templom épületére megépült a torony, a harangokat áthelyezték.

A katolikus templom 1938-46 között épült. A katolikus egyház a Szűz Mária neve plébániát működteti Szabadegyházán, a plébános Adonyból látja el feladatát. Az épület szépen felújított.

Egyé igazgatási intézmények:

A településen önálló posta működik.

Egyéb:

A községben önkormányzati tulajdonú levő temetők üzemelnek.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység**Mezőgazdaság**

Szabadegyháza külterületének jelentős része mezőgazdasági művelés alatt álló szántó és legelő terület. Az elmúlt tíz évben a mezőgazdasági területeken új birtokközpontok nem alakultak ki. A településen jellemző a nagyüzemi növénytermesztés.

A község közigazgatási területén belül jelen vannak kistermelők és őstermelők, a háztáji gazdálkodás a családi házas területen kisebb-nagyobb mértékben szinte minden család kiegészítő jövedelemforrása.

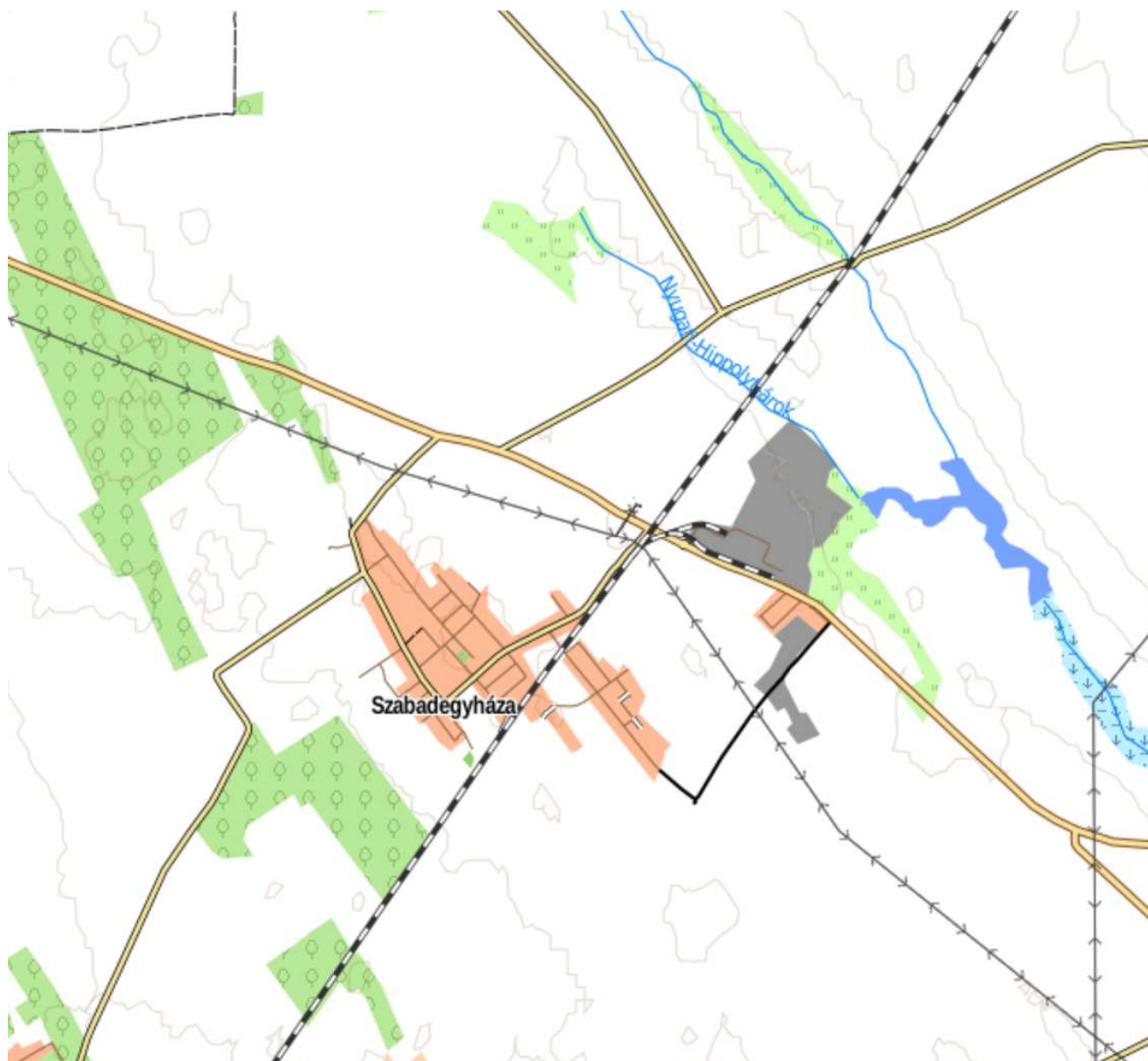
Ipar

A községben működő gazdasági tevékenységek közül a legmeghatározóbb a régi Szeszgyár területén működő vállalkozások. A tőkeerős tulajdonosok nemzetközi hírűek a keményítők és keményítőszármazékok gyártásában. A vállalat - termékpalettáját és méretét tekintve - az európai gyártók élmezőnyébe tartozik, az Európai Unió piacvezető izocukorgyártója. Az előállított termékek alapanyaga 100%-ban kukorica, amelyből magas szénhidráttartalmának köszönhetően speciális technológia segítségével értékes termékek (keményítők, szőlőcukor, izocukor, alkohol, takarmány) állíthatók elő.

Megtalálható még a településen építőiparhoz, szállításhoz kapcsolódó kereskedelmi, szolgáltató tevékenység. A vállalkozások nagyrészt falusias lakóterületen működnek, a település belterületén. A termelés további folytatása és fejlesztése folyamatos, a tulajdonosok fejlesztési elképzeléseit a tervezés során figyelembe kell venni.

Idegenforgalom

A település idegenforgalmi potenciálját egyrészt a nyugodt falusi környezet adja.

A települést túraútvonalak nem érintik (forrás: <http://terkep.turistautak.hu>)

Jelenleg a község természeti adottságai turisztikai szempontból kihasználatlanok. A helyi védelem alatt álló épületek látogatottsága csekélynek mondható. A településen jelen levő kiskereskedelmi egységek és szolgáltatások nem alkalmasak arra, hogy kiránduló turizmus épüljön rá. Településrendezési eszközökkel is ösztönözni kell az idegenforgalom fellendülését.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

A településen a foglalkoztatók száma jónak mondható. A szeszgyári gazdasági területen működő vállalkozások megfelelő munkahelyet biztosítanak a helyi lakosság számára.

A helyben foglalkoztatás elősegítését szolgálja az önkormányzat hatályos településfejlesztési koncepciója, a településrendezési tervek, valamint az önkormányzat gazdaságpolitikája is.

A foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolható az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztály, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű emberek. A 15-24 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele viszonylag alacsony, a fiatalok munkától való távolmaradása főként a képzési idő meghosszabbítása okozza, ugyanakkor ez a jelenség képzetlenebb munkaerő megjelenését is elősegíti a munkaerő piacon. Miután a településen csak általános iskola működik, a közép- és felsőoktatási tanulmányokat folytató fiatalok tanulmányaik idejére elkerülnek a településről, jobb esetben csak bejárnak a közeli megyeszékhelyre tanulni.

A fiatalok helybentartása az önkormányzat fontos feladata, melynek keretében fiatalok számára is kialakításra kerültek közösségi terek, melyeknek működtetése folyamatos. Az ifjúság számára kialakított közösségi terekben a helyi fiataloknak képzéseket, szabadidős és sportprogramokat szerveznek. A fiatalok helyben tartása, az elvándorlás mérséklése, a települések informális ifjúsági csoportjainak megerősítése közösségfejlesztő a településen élők közös érdeke.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Lakóterületek fejlesztése:

A településen az elmúlt 5 évben csekély számú új lakás, vagy ingatlan került megépítésre, kialakításra. A községben kevés a szabad, értékesíthető, illetve bontásra ítélt épület, megosztható építési telek, annak ellenére, hogy a hatályos településrendezési eszközök jelentős lakóterületi fejlesztést tartalmaznak. Értékesíthető vagy bérlet útján hasznosítható önkormányzati helyiségek, ingatlanok nem állnak rendelkezésre.

Az igény azonban a többnyire teljes közművel rendelkező építési telkek iránt lenne, azonban a telkek belterületbe vonását, kialakítását, közművesítését az önkormányzat eddig nem végezte el..

A pihenésre, aktív kikapcsolódásra alkalmas, rendezett táji és települési környezetben lévő külterületi ingatlanok iránti kereslet is csekély jelenleg. A településrendezési eszközökben kijelöl új lakóterületeket az önkormányzat fejlesztési területként meg kívánja tartani.

A település úthálózata szilárdburkolattal ellátott, törekedni kell a meglévő burkolatok folyamatos javítására karbantartására.

1.10.6. Intézményfenntartás

A települési intézmények közül a művelődési ház, óvoda, az orvosi rendelő, a polgármesteri hivatal, fenntartója az önkormányzat sporttelepet a sportegyesület működteti.

1.10.7. Energiagazdálkodás

A településen az energiatakarékos üzemeltetés követelményei szerint az általános iskolában napelem rendszer épült ki, így az intézmény alacsony energiaszükségletűvé vált.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonyságának fejlesztése szerepel az önkormányzat 2015-2019. évi gazdasági programjában.

A közvilágítás korszerűsítése megkezdődött, a közeljövő feladata a hagyományos közvilágítási lámpatestek teljeskörű cseréje energiatakarékosra, melyet az önkormányzat pályázati forrásból tud csak megvalósítani.

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdése, 20 kiemelt helyi közügy, valamint helyben biztosítható közfeladat között másodikként említi a településüzemeltetési feladatokat, melyek a következők:

- köztemetők kialakítása és fenntartása,
- a közvilágításról való gondoskodás,
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása,
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása,
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása,
- gépjárművek parkolásának biztosítása

Az önkormányzat a településüzemeltetési feladatait társulási keretében illetve a polgármesteri hivatalnál foglalkoztatott 2 fő alkalmazott látja el. A településen a közfoglalkoztatottak létszámkerete 6 fő volt 2015-ben.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1. Természeti adottságok

Szabadegyháza Község teljes közigazgatási területe a következő kistájban terül el:

Makrorégió:	Alföld nagytáj
Mezoregión:	Mezőföld középtáj
Mikrorégió:	Közép-Mezőföld kistáj

A természeti adottságokat e két kistáj jellemzői alapján értékeljük (Magyarország kistájainak katasztere, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 2010.). Az értékelésbe nem vonjuk be a közlekedés, a településhálózat és a népesség témákat, melyek a jelenlegi tájvizsgálat szempontjából érdektelenek vagy kisebb jelentőségűek. Szabadegyháza a kistáj É-i felében fekszik.

Domborzat

A kistáj 97 és 204 m közötti tszf-i magasságú, lösszel fedett hordalékkúp síkság. Felszínének relatív reliefe a kistáj ÉK-i részén átlag alatti (10 m/km²), DNy-i részén átlag feletti (20 m/km²). A Közép-Mezőföldet a szerkezetileg előrejelzett Seregélyesi-völgy és a vele párhuzamosan kialakult, enyhén tagolt síksági típusba sorolható süllyedékerület nagyjából két egyenlő nagyságú részre osztja: ÉK-en a Duna felé 50–60 m-es partfallal elhatárolódó, a tszf 150–180 m-es, közepes magasságú síksági helyzetben lévő Pentelei-löszplató helyezkedik el. DNy-ra az ugyancsak 150–180 m tszf-i magasságú hullámos síksági helyzetben lévő Sárbogárdi-löszplató nyúlik el. Felszínüket a löszre jellemző lepusztulásformák (löszdolinák, löszmélyutak, löszkutak), valamint eróziós-deráziós völgyek sűrű hálózata tarkítja.

Földtan

A medencealjzat szerkezetét alapvetően meghatározza, hogy középtájon átszeli a Középmagyarországi vonal: ettől É-ra újpaleozoos és mezozoos, D-re pedig mezozoos képződmények helyezkednek el. É-on eocén szubvulkáni testek, a középső részen pedig miocén riolitos-dácitos sorozat a mélyben, illetve részben a felszínen. A kistáj pannóniai agyagos üledékein a pleisztocén legelején folyóvízi eróziós és akkumulációs tevékenység zajlott le, amely eltüntette a pliocén felszín lokális egyenetlenségeit. Az alsó-pleisztocénban a Közép-Mezőföld területe a határozottabb ÉNy–DK-i és az alárendeltebb szerepű ÉK–DNy-i szerkezeti vonalak mentén mozaikszerűen feltöredezett, és az egyes nagyobb blokkok különböző mértékben kiemelkedtek, illetve a kistáj középső része megsüllyedt. Az előbbi szerkezeti irányok kereszteződéséhez kapcsolódik a Sárbogárd–Sárszentmiklós közelében felszínre bukkanó alsó-miocén korú riolittufa. A pleisztocén folyamán a kiemelkedő blokkokat ÉK-en 20–60 m, DNy-on átlagosan 20–40 m vastag eolikus lösz fedte be. A paksi téglagyár rétegsora a közép-európai negyedidőszaki éghajlatváltozás vizsgálatának alapszelvénye. A kistáj középső süllyedésvája holocén – többnyire ártéri – üledékekkel borított.

Éghajlat

A kistáj mérsékelt meleg, száraz éghajlatú. Évente É-on 1960, D-en 2000 körüli a napsütéses órák száma, amelyből nyáron 780-800 óra körüli, télen 180 óra fölötti napfénytartam várható. Az évi középhőmérséklet átlagos értéke 10,2–10,4 °C körüli, a tenyészidőszaké 17,3–17,4 °C. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga a D-i részeken mintegy 34,0 °C, máshol kevéssel alatta, a leghidegebb téli napokon –16,0 °C körül alakul. Az évi csapadék mennyisége, ami 540–580 mm, de K-en és Ny-on még az 540 mm-t sem éri el. A csapadékösszeg vegetációs időszaki átlaga 320–3480 mm. A hótakarós napok átlagos száma mintegy 30–34 nap, az átlagos maximális hóvastagság 20–22 cm. Az ariditási index

K-en és Ny-on 1,30 körüli, máshol 1,22–1,26. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i, az átlagos szélesség 2,5–3,3 m/s értéket mutat. Az éghajlat, főként É-on, a kevésbé hőigényes kultúráknak kedvez. Egyes területeken a kevés csapadék miatt az öntözés indokolt.

Vizek

A terjedelmes kistájnak csak kisebb vízfolyásai vannak. Ilyen a kistáj ÉNy-i részét keresztező Dinnyés–Kajtori-csatorna, amely a Velencei-tó levezetője. Legnagyobb mellékvíze a Sárosdi-víz. A kistáj K-i részéből az Adonyi-öblözet É-i-övcatornája szedi össze és vezeti a Dunába a lefolyó vizeket. Összességében a kistáj száraz, vízhiányos terület. Ma már a Velencei-tó vízállását és vele együtt a Dinnyés–Kajtori-csatorna vízjárását is mesterségesen szabályozzák. Korábban az árvizek főleg a tavaszi hóolvadás idején, a kisvizek pedig ősszel voltak a leggyakoribbak. A terület vízszegénységéhez képest meglehetősen sok az állóvíz. A 16 természetes tó együtt közel 100 hektár felszínű. Köztük a sárkeresztúri Sárkány-tó a legnagyobb (27,6 hektár). A kistáj 11 mesterséges tározójának felszíne összesen 420 hektár. Ezen kívül a 11 halastó összesen 975 hektár vízfelülettel rendelkezik. Ezeknek csaknem a fele Sárbogárd mellett épült ki. A „talajvíz” mélysége a löszhátak alatt átlagosan 4–6 m, az alacsonyabb felszíneken 2–4 m között, a völgytalpakon 2 m felett van. Mennyisége sehol sem számottevő. Kémiai jellege főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, de Dunaújvárostól DNy-ra nagy területen nátriumos jellegű is. A rétegvíz mennyisége csekély. Az artézi kutak száma jelentős, mélységük 50–200 m között változik. Sok kút vizében nagy a vastartalom és magas a keménységük.

Talajok

A kistáj területének legnagyobb részét (64%) a Mezőföld jellemző talajtípusa, a mészlepedékes csernozjom alkotja. A löszös alapközetben képződött, vályog mechanikai összetételű, kedvező termékenységű talajok alakítják a táj arculatát mezőgazdasági kultúrtájjá. Szántó hasznosításuk (70%) jellemző. A közvetett talajvízhatás alatti alföldi mészlepedékes csernozjom talajok (16%) a táj közepén, Pusztaszabolcs és Sárosd vonalában és attól D-re, mintegy 10 km széles sávban található. Fő talajjellemzőik és mezőgazdasági hasznosításuk is megegyezik a mészlepedékes csernozjom talajokéval. A talajvíz közvetlen hatását is őrző réti csernozjomok kiterjedése 9%. Löszös üledéken képződtek. A többi talajtípus csak kis területi kiterjedésben, mozaikosan fordul elő. A kistáj vízhatású talajképződményei – a réti és a réti öntéstalajok – a vízfolyások mentén fordulnak elő változatos hasznosítással. A táj mezőgazdasági kultúrtáj, amelyben a szántóterületi hasznosítás a meghatározó.

Növényzet

A kistáj az erdőssztyepp-zóna része, keleti irányban erősödő kontinentális jelleggel. A löszplató nagy része potenciális erdőterület. Az évszázadok óta művelt tájban ma legjellemzőbbek a nagytáblás szántók. A természetközeli vegetáció maradványai a hullámos felszínbe bevágódó kisebb löszvölgyekben, a többszörösen elágazó völgyrendszerekben, a homokos talpú laposokban maradtak fenn, valamint gyakran a szántók közti mezsgyék is őrzik az egykori flórát. A kistáj egyes részeiben a természetközeli élőhelyfoltok összefüggő hálózata őriz jelentős élőhelyi sokféleséget.

A meredek völgyoldalakon ősi löszpusztagyepek, félszáraz (szálkaperjés) erdőssztyepprétek, a szakadópartokon félsivatagi jellegű löszfalnövényzet él (heverő seprűfüvel – *Bassia prostrata*). A fásszárú növényzet főként akácokból és más tájidegen fafajok ültetvényeiből áll. Lösztölgyes-fragmentum alig maradt, de törpemandulás cserjések még több ponton előfordulnak. Gyakoriak a galagonyás cserjések, melyek a legeltetés nagyarányú felhagyása miatt a gyepek rovására terjednek. A völgyaljakban nádas mocsarak, magassásrétek, kaszált, ritkán legeltetett üde és kiszáradó mocsárrétek, néhol kicsi ártéri ligeterdők maradtak meg. Homokos talajon kékperjés láprétek és szikes társulások is előfordulnak.

A száraz és a félszáraz löszsztyepprétek országos viszonylatban is kiemelkedően fajgazdagok. A tájegység unikális növénye a borzas macskamenta (*Nepeta parviflora*); de előfordul a tátorján (*Crambe tataria*), a bugás veronika (*Pseudolysimachion spurium*), jellemzők a peremizsfajok (*Inula* spp.) (6 faj),

a csüdfűfajok (*Astragalus* spp.) (6 faj), a szennyes ínfű (*Ajuga laxmannii*), karcsú orbáncfű (*Hypericum elegans*), csillagőszirozsa (*Aster amellus*), délen a festő csülleng (*Isatis tinctoria*). A kevésbé kötött talajú sztyepprétek növénye a gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*).

Gyakori élőhelyek: D34, B1a, RC, H5a, OC, OB, RB, H5b; közepesen gyakori élőhelyek: P2b, P2a, F2, E1, B3, D6, J6, B2, B5, H4, B6, OA, F5; ritka élőhelyek: J4, RA, F1a, F1b, J1a, I2, I1, F4, J3, BA, D2, A1, L2x, A5, D1, G1, P7, M6, M8, M2.

Fajsám: 600–800; védett fajok száma: 40–60; özönfajok: zöld juhar (*Acer negundo*) 1, bálványfa (*Ailanthus altissima*) 3, gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) 2, selyemkóró (*Asclepias syriaca*) 3, tájidegen őszirózsa-fajok (*Aster* spp.) 1, amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) 2, kései meggy (*Prunus serotina*) 1, japánkeserűfű-fajok (*Reynoutria* spp.) 1, akác (*Robinia pseudoacacia*) 4, aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.) 3.

Növényföldrajzi helyzet

A vizsgált terület a Magyarország nagy részén elterülő Pannóniai Flóratartomány (*Pannonicum*) Alföld flóraidékének (*Eupannonicum*) Mezőföld és Solti síkság flórajárásába (*Colocense*) tartozik. Potenciális erdőtársulásai a tatárjuharos löszölgyesek, jellemző lágyszárú társulásai a löszpusztarétek. Az őshonos növénytársulásokból a kedvező talajadottságok miatt nagyrészt mezőgazdasági művelés alatt álló területek csak mozaikszerű töredékeket hagytak. Az erdő kevés, a fajösszetétel az erdőgazdálkodásnak megfelelően szabályozott. A legháborítatlanabb természetközeli élőhelyek a vizes területek: patak völgyek, mocsárrétek. A kistáj döntő része ma már kultúrtáj, a természetes növénytakaró töredékére csökkent. Erőteljesen terjednek az adventív fajok: fehér akác, bálványfa stb.

Szabadegyháza Község természeti adottságai

A község teljes közigazgatási területe 108 és 129 mBf tszf-i magasságon fekszik. A belterülete jellemzően 116 és 126 mBf-i magasságban, enyhén hullámzó felszínű, többnyire sík terepfelületen található, melyet mélyvonalként az időszakos vízhatású Szabadegyházai-vízfolyás szel ketté nagyjából É–D irányban.

A település belterületének mikroklímáját a nyílt és sík terepfelület befolyásolja. Így a besugárzás nagyobb, a hó hamarabb elolvad, a terület nyáron gyorsabban kiszárad. Az É–ÉNy-i szelektől a település védtelen. A szántók között nincs vagy nagyon ritka az erdősáv, ezért a defláció gyakori.

A települést határoló területeken a felszíni csapadékvizek lassan folynak le. Enyhe lejtésű vagy sík felületek jellemzők, ezért vízfelesleg gyakran alakul ki illetve belvízveszély is várható. A település felszíni vizeit a Szabadegyházai-vízfolyás, a Keleti-Hyppolit-árok és a Nyugati-Hyppolit-ér vezeti le DK felé. Állóvíz a településen a Büdös-tó, mely az említett vízlevezetők befogadója is egyben. A Büdös-tóból indul a Cikolai-vízfolyás, mely Ivánca és Adony között torkollik a Dunába.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat

A vidék nem volt ismeretlen a rómaiak előtt. Valahol a környéken futott az Intercisa (Dunaújváros) – Gorsium (Tác) útvonal. Római jelenlétre utalnak a régészeti feltárások: sír fedőlapja, kerámiatörmelékek, bronz fibulák, érmék. 1956-ban két avar kori sírra bukkantak a szeszgyár szennyvíztárolójának bővítésekor.

Géza fejedelem kikeresztelkedéséig a kárpát-medencei magyarság sem végleges településhálózattal, sem tervezett faluszerkezettel nem rendelkezett. A környéken a XI. századra viszont

A II. világháború után új utcák épültek, amelyek házaiba a tágabb környék (Székesfehérvár, Szeszgyár stb.) iparosodó lakossága költözött. A mezőgazdaságot tévesztették, a külterületen számos mg-i üzem létesült. A községben kiépült a közműhálózat (víz, villany, gáz, közvilágítás), a külterületen magasfeszültségű légvezetékek, a településközpontban számos középület épült (kultúrház, sportcentrum stb.).

Szabadegyháza működik Európa legjelentősebb kukoricafeldolgozó vállalata, a Hungrana Keményítő- és Izocukorgyártó és Forgalmazó Kft. A szabadegyházi gyárat melasz alapon működő alkoholüzemként alapították 1912-ben, majd később, a kukorica feldolgozó vonal elindítását követően az izocukorgyártás is elkezdődött 1981-ben. A privatizációt követően az állami tulajdonú Szabadegyházi Szeszipari Vállalat értékesítésével jött létre a Hungrana Kft., ahol naponta 3500 tonna magyar kukoricát dolgoznak fel.

1.12.2.2. A tájhasználat értékelése

A tájhasználat a tájpotenciál adottságainak társadalmi célú igénybevétele. A tájpotenciál a táj teljesítőképessége, amelynek alkotói az adott tájegység egymással kölcsönhatásban álló ökológiai, ökonómiai és tájképi potenciáljai. A tájpotenciál kifejezi a tájhasználat lehetséges mértékét, azt, hogy egy táj milyen mértékben alkalmas a társadalom sokrétű igényeinek kielégítésére. Más megfogalmazás szerint a tájhasználat a természetes rendszerekbe való olyan mesterséges, antropogén beavatkozás, amely a természet adta lehetőségeket tudatos, célirányos, egyéni vagy közösségi célok szolgálatába állítja.

Szabadegyháza Község közigazgatási területén a mezőgazdasági termelés a domináns, de ezen kívül többféle tájhasználat található, mely tükröződik a tájszerkezetben. A tájhasználat csekély diverzitása (sokfélesége) a Mezőföld mezőgazdaságra kedvező természeti adottságaiból következik. A továbbiakban a település egyes tájhasználatait mutatjuk be részletesen:

Települési tájhasználat

Szabadegyháza Község területén a települési tájhasználat a közigazgatási terület körülbelüli közepén, két tömbben elhelyezkedő településrészre koncentrálódik. A nagyobb rész Ny-on terül el, a lakott területek többsége és az intézmények itt találhatóak. A településrész D-i felét kettészeli a vasútvonal. A kisebb településrész a hajdani Szeszgyárhoz, a mai Hungrana Kft.-hez köthető illetve a vele szomszédos Vastaghalompusztához. A két településrész között épült az elmúlt években a 62. sz. főút községet elkerülő szakasza. Jelentős külterületi lakott hely nincs.

Közlekedési tájhasználat

A település közigazgatási területét ÉNy–DK irányban kettészeli a Székesfehérvárt Dunaújvárossal összekötő 62. sz. főút, melyet az utóbbi években átépítettek a Vastaghalompusztát (Hungrana Kft.-t) elkerülő szakasszal. Így a település közlekedése optimalizálódott és modernizálódott. A Sárosd felé vezető közút csak egy rövid belterületi szakaszon érinti a települést, ami a forgalom

szempontjából kedvező. A belterületi utak többsége aszfaltburkolattal ellátott, a külterületen inkább a földutak dominálnak és tárják fel a tájrészletet.

A település közigazgatási területét ÉK–DNy irányba szeli ketté a Budapestet Péccsel összekötő egypályás, villamosított vasútvonal. Szabadegyháza Községnek a két településrész között vasútállomása van, de ez elsősorban ipari hasznosítású, ugyanis innen ágazik le a Hungrana Kft. felé az ipari vágány. Légi közlekedés nem jellemző. Repülőtér a közelben nincs. A Mezőföld vízfolyásai vízi közlekedésre nem alkalmas méretűek. Kiepipített kerékpárút Szabadegyháza Község területén nincs.

Erdőgazdasági tájhasználat

Az erdőgazdasági tájhasznosítás a község területén alárendelt. Nagy területű (több száz hektár), összefüggő erdőterület nincs. A belterülettől ENy-ra és DNy-ra elterülő erdők leginkább telepített tölgyesek, akácok és nemesnyarasok. Az erdők elsődleges rendeltetése elsősorban gazdasági, kisebb részben védelmi. Közjóléti elsődleges rendeltetésű erdő a község területén nincs. A térségben gyakoriak a mozaikosan, a völgytalpakon, vízfolyások és utak, mezsgyék mentén kialakult erdőfoltok, -sávok, főleg szintén akácok. A termőhelyi viszonyok és a tájpotenciál kihasználása inkább a mezőgazdasági kultúráknak kedvez.

Vadgazdálkodás

A vadgazdálkodás az erdőgazdálkodással összefügg. A nagy területű erdők hiánya és a tájrészlet mezőgazdasági jellege (főleg szántók, kisebb részben kaszálók, legelők) miatt elsősorban apróvadban (fácán, mezei nyúl) gazdag a térség illetve a nagyvadak közül az őz választja élőhelyül a szántókat, gyepeket illetve a kisebb erdőfoltokat. Vadászati, vadgazdálkodási rendeltetésű létesítmények (vadföld, magasles, sózó, etető, dagonya stb.) a község területén megtalálhatók.

Mezőgazdasági tájhasználat

A mezőgazdasági területek közül döntő részarányú a szántóföldi művelésű, ezt követik a gyepgazdálkodással (rét, legelő) érintett területek. A térségben a mezőgazdálkodás évszázados hagyományokkal bír, a vidék jellemző szántóföldi növénye többek között a kukorica és a cukorrépa. A település ipari üzemeinek többsége is a mezőgazdasághoz köthető.

Kertgazdasági tájhasználat

A település K-i részén több hektár intenzíven művelt gyümölcsös (főleg meggy) található. Nagy területen művelt szőlő nincs, legfeljebb a belterületen, magánkertekben. Hajdan zártkertként művelt terület nincs.

Vízgazdálkodási területek

A település Ny-i fele vízhiányos terület, a községet kettészelő Szabadegyházai-vízfolyás is csupán időszakos vízhatású. A község K-i szélén, a Hungrana Kft. ipari üzemétől K-re, DK-re található a Bűdös-tavak, melyek viszont jelentős vízfelülettel (tíz hektár körül) rendelkeznek.

Idegenforgalom

A vizsgált település jelentős idegenforgalmi vonzerővel nem rendelkezik, üdülőkörzetnek nem része. A 62. számú főút községet elkerülő szakaszának megépítésével a település belterületén (Vastaghalompusztán) az átmenő forgalom megszűnt. Szálláshelyek a község területén csak a falusi turizmus keretében (vendégházak) érhetők el.

Ipari, gazdaság, bányászati jellegű tájhasználat

A község területén jelenleg művelt bányagödör nincs. A tájképet illetve tájjelleget meghatározó ipari jellegű építmények közül meghatározó a település K-i szélén a Hungrana Kft. mintegy 70 hektár nagyságú telephelye, mely nem csupán a vizsgált tájrészletben (Szabadegyháza Község területén), hanem a tágabb térségben is meghatározó létesítmény, több km-ről jól látható és domináns. Az építménycsoport több tíz méteres magassága miatt eltakarni vagy tájba illeszteni lehetetlen. A község belterületén még számos kisebb ipari üzem található (nagy részük szintén a mezőgazdasághoz köthető).

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A Fejér megye Területrendezési tervéről szóló Fejér Megye Közgyűlése 1/2009. (II. 13.) K. R. Sz. rendelete sem országos, sem térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetébe NEM sorolja a település egy részét sem. Az OTTrT módosítása szerint sincsenek a település területén tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő övezetek.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Országos jelentőségű természetvédelmi terület

Fogalom meghatározás: miniszteri rendelettel létesített nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület vagy természeti emlék, továbbá törvény erejénél fogva (ex lege) védett természetvédelmi terület (láp, szikes tó) vagy természeti emlék (kunhalom, földvár, forrás, víznyelő). Ez utóbbiakat (ex lege védett területek és értékek) egy külön fejezetben részletezzük.

Szabadegyháza Község közigazgatási területén (és a szomszédos települések Szabadegyháza felé eső részén) országos jelentőségű természetvédelmi terület NEM található. Legközelebbi védett terület a Dinnyési-fertő és a Belsőbárándi-tátorjános TT, melyek ÉK felé min. hét km-re találhatók.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület

Helyi jelentőségű védett természeti területeknek nevezzük a települési – Budapesten a fővárosi – önkormányzat által, rendeletben védetté nyilvánított természeti területeket. Védelmi kategóriájukat tekintve lehetnek természetvédelmi területek (TT) vagy természeti emlékek (TE) is.

Megyei szintű védetté nyilvánításokra 1971-től került sor, amikor a megyei tanácsok és azok végrehajtó bizottságai (Budapesten a Fővárosi Tanács és Végrehajtó Bizottsága) megkapták ezt a jogkört. Számos tanácsrendelettel és VB határozattal védetté nyilvánított megyei (helyi) védett természeti terület jött létre 1990-ig, amikor aztán az önkormányzatok megalakulásával a helyi védetté nyilvánítás a jegyző (főjegyző) hatáskörébe került. A helyi jelentőségű védett természeti területek védetté nyilvánítása és a fenntartásukról való gondoskodás a települési önkormányzatok hatáskörébe tartozik.

A helyszínelés és az adatgyűjtés során nem találtunk a település közigazgatási területén helyi jelentőségű védett természeti területet vagy emléket.

Natura 2000 terület

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmének keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján kijelölendő területeket – az 1979-ben megalkotott madárvédelmi irányelv (79/409/EGK) végrehajtásaként kijelölendő különleges madárvédelmi területeket és az 1992-ben elfogadott élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EGK) alapján kijelölendő különleges természetmegőrzési

területeket – foglalja magába. A hálózat felállításának legnagyobb előnye, hogy Magyarország természeti értékei, egy az eddiginél magasabb szintű, európai uniós jogi védelmet kapnak, ami nagymértékben támogatja a hazai természetvédelmi törekvéseket és munkákat, elősegítve páratlanul gazdag természeti értékeink hatékonyabb védelmét. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a Natura 2000 hálózat egy kiegészítő eszköz a hazai természetvédelem számára. A hálózat területei nem helyettesítik a hazai védett természeti területek rendszerét, hanem azt kiegészítik.

Szabadegyháza Község közigazgatási területén Natura 2000 védettségű terület NEM található.

Ex-lege védett természeti érték

A 1996. évi LIII. törvény 23. §-a értelmében "Ex lege" védett természeti területnek minősül és ennél fogva védelem alatt áll hazánkban valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Ez alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek minősülnek.

Az Országos Barlangnyilvántartás szerint Szabadegyháza Község közigazgatási területén nem található barlang. Egyedi hatósági határozattal lehatárolt határvonalú vagy lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlan sincs. Megbízható forráskataszter a településre nem található. Víznyelőket nem regisztráltak a település területén. Szikes tó, kunhalom, földvár Szabadegyháza Község közigazgatási területén nem található.

Egyedi tájértékek

A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van, de nem állnak műemléki vagy természetvédelmi oltalom alatt. A tájérték környezetével együtt védendő.

Javasoljuk a település teljes közigazgatási területén az egyedi tájértékek számbavételét, kataszterezését! Egy szakmailag megfelelően összeállított egyedi tájérték kataszter segítségével a tájértékek állapota megőrizhető vagy javítható, a településen élők identitását növeli és idegenforgalmi vonzerővel is bírhat.

Egyéb védettség

Táj- és természetvédelmi szempontból egyéb védettség (pl. ramsari terület, történelmi táj stb.) a vizsgált területre és környezetére nem vonatkozik.

Ökológiailag, tájképileg értékes területek, természetközeli élőhelyek

- a Keleti-Hyppolit-árok és a Nyugati-Hyppolit-ér vízfolyása és az őket kísérő ligetes, puhafás fás társulások, bokorfüzesek, nádasok és üde-nedves gyepek
- a Büdös-tó illetve a tőle ÉNy-ra található halastó
- a település külterületének ÉNy-i részén levő tölgyes erdők

A fent említett élőhelyek többsége a Nemzeti Ökológiai Hálózat legmagasabb szervezeti egységéhez, a magterülethez és az ökológiai folyosóhoz tartoznak.

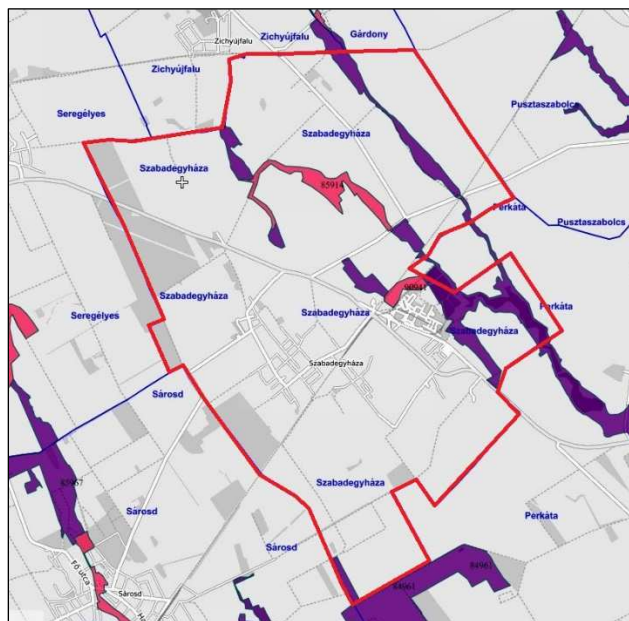
1.12.3.3. Országos ökológiai hálózat

Az 1996. évi LIII. – a természet védelméről szóló – törvény kimondja az ökológiai hálózat létrehozásának szükségességét. Az ökológiai hálózat a természeti, természetközeli területek, valamint a védett természeti területek és védőövezetük ökológiai folyosókkal biztosított biológiai kapcsolatainak térbeli rendszere. A hálózat három elemre osztható: magterület, pufferterület és ökológiai folyosó.

Szabadegyháza területén magterület és ökológiai folyosó található, melyek a település külterületének ÉK-i részén húzódó Keleti-Hyppolit-árok és Nyugati-Hyppolit-ér vízfolyások területét illetve az őket kísérő természetes, természetközeli vagy féltermészetes élőhelyeket köti össze beleértve a Büdös-tavakat is.

Magterületnek nevezzük a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, melyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai. A magterületek azok a természetközeli élőhelyek, melyek ökológiai értékei országos és nemzetközi viszonylatban is jelentősek. Nemcsak azokat a területeket foglalják magukba, ahol a természetközeli élőhelyek dominálnak, hanem más féltermészetes területek is beletartozhatnak, mint az összefüggő erdők és vízfelületek vagy az értékes mezőgazdasági tájegységek. Az ökológia folyosó a fajok egyedeinek élet- és szaporodási feltételeit kielégíteni képes, azonos vagy különböző élőhelyeket összekötő tér azon része, amelyen keresztül az összeköttetés megvalósulhat.

A Nemzeti Ökológiai Hálózat és a település kapcsolatát a következő – méretarány nélküli – térképpel demonstráljuk:

Jelmagyarázat:

piros poligon Település közigazgatási területének határa
 lila felület Nemzeti Ökológiai Hálózat – magterület
 rózsaszín felület..... Nemzeti Ökológiai Hálózat – ökológiai folyosó

1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

A tájhasználati konfliktus az optimális társadalmi-gazdasági hasznosítástól eltérően, a táj potenciális értékeit rontó tevékenység megnyilvánulása. Több tájhasználat megjelenése, halmozódása előbb-utóbb tájhasználati konfliktushoz vezet. Tájhasználati konfliktus akkor áll fenn, amikor egyes tájat igénybevevő tevékenységek akadályozóan hatnak a táj ökológiai, tájképi vagy ökonómiai teljesítőképességre. A táj igénybevételenek hosszú távú, fenntartható hasznosítása érdekében szükség van a konfliktusok feltárására és feloldására. Csoportosításuk szerint lehetnek: funkcionális, tájökölógiai és vizuális-esztétikai tájhasználati konfliktusok.

- Funkcionális jellegű konfliktusokat, melyeket az egymást akadályozó, egymás területét megszüntető, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okozzák.

- Tájökológiai (környezetártalmi) konfliktusokat, melyeket az egymást károsító, pusztító, megszüntető, egymás létét veszélyeztető területhasználati módok okozzák.
- Vizuális-esztétikai konfliktust, amelyet a „csúnya” látvány, a rendezetlenség, a megoldatlanság, a befejezetlenség, a folyamatosság érzékelhető megszakadása, hiánya okozza.

Jellegük szerint a tájhasználati konfliktusok lehetnek: megfordítható, megfordíthatatlan, mérsékelhető, nem mérsékelhető, időszakos, tartós, végleges. Szabadegyháza Község közigazgatási területén fellelt tájhasználati konfliktusok a következők:

Funkcionális konfliktusok

- felszíni és felszín alatti közművek ↔ útfásítás

Környezetártalmi konfliktusok

- illegális hulladéklerakás a külterület egyes pontjain, elsősorban a településszéleken, a bel- külterületi határ közelében, gépjárművel könnyen elérhető helyeken; a hulladék fajtája többféle, elsősorban lakossági, zöld és építési hulladék található
- bel- és külterületi zúzalékolt- és földutak kiporzása a forgalom során
- közutak zaj- és légtérhelése
- a közúti forgalom és az elektromos légvezetékek veszélye az állatvilágra (elütés, madárpusztulás stb.)

Vizuális-esztétikai konfliktusok

- településfásítás hiánya (közművek vagy térhiány miatt)
- felszín feletti közművek (légvezetékek, tartóoszlopok) bel- és külterületen egyaránt, elsősorban a magasfeszültségű (400 kV) légvezetékek és fém traverzeik
- elhanyagolt vagy romos belterületi épületek építmények, magánkertek
- Hungrana Kft. gyáregységének látványa

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

Fogalm meghatározás (Magyar Tájépítészek Szövetsége ajánlása alapján)

Zöldfelület: minden olyan terület, amelyet növényzet borít. Gyep és cserjeszinten a borítottság akkor teljes, ha az egyedek kitöltik a közöttük lévő, rendelkezésre álló életteret. Fák törzsének közvetlen közelében – ahol a gyep és cserjeszint életfeltételei nem adóttak – a zöldfelület méretét az el nem burkolt gyökérszóna adja. Lombos fák esetében a zöldfelület méretét a szabadon hagyott, burkolattal nem fedett gyökérszóna területe adja.

Zöldfelületi rendszer: A település klimatikus viszonyainak fenntartása, javítása érdekében döntően zöldfelületekből és vízfelületekből álló, hatásmechanizmusuk és térbeli elhelyezkedésük alapján egy nagy egységet képező települési szövet (alrendszer), amely az adott település ökológiai paramétereit, lakóinak pszichés és szomatikus érzetét javítja, egyes állatok számára élőhelyet biztosít, a város káros környezeti hatásait tompítja.

Zöldterület: A település beépítésre nem szánt területeinek részben vagy egészben állandóan növényzettel fedett, más területfelhasználási egységhez nem tartozó közterületei, kivételesen közhasználat céljára átadott területei. (közparkok, közkertek).

A település zöldfelületeinek értékelésekor azt vizsgáltuk, hogy a zöldfelületekkel szemben támasztott szerepüknek milyen mértékben tudnak megfelelni:

- **Ökológiai szerep:** javítja a település ökológiai adottságait. A község területén és közvetlen környékén élő növénytömeg jellegétől függően befolyásolja, módosítja a helyi klíma (mikroklíma) alakulását, a levegő minőségét.
- **Használati szerep:** számos olyan létesítmény feladatát csak úgy töltheti be, ha növényekkel betelepített külső terekkel, kertekkel épülnek meg (pl.: iskolák, óvodák, szociális létesítmények stb.). A közparkok, játszóterek használati értékét döntően meghatározza a telepített növényzet. Egyes funkciók ellátására csak növényzettel betelepített területek alkalmasak (pl.: temetők, védőterületek stb).
- **Vizuális–esztétikai szerep:** a település képi megjelenésében, az utcakép formálásában fontos szerepet játszik a növény. A növények változatossá teszik, gazdagítják a településképet, valamint elfedik, eltakarják az előnytelen részeket.

A rendszer elemei közé soroljuk a közhasználatú zöldfelületeket, a település családi házas részeinek udvarait, valamint a külterületek természeti környezete (erdő, gyepek) mellett a természetesi célú zöldfelületeket is, melyeket kert-, mező- vagy erdőgazdasági módszerekkel művelnek (erdők, fásított területek, gyümölcsösök, szőlők, legelők, nádasok, szántók, zöldségtermesztő területek).

Szabadegyháza természeti adottságai – a Mezőföld részeként – elsősorban a szántóföldi gazdálkodással hozható összefüggésbe, hiszen ez a tájhasználat leggyakoribb módja. A kiváló minőségű termőtalajokon magas terményhozam érhető el. Nem véletlen az sem, hogy közel száz évvel ezelőre települt a hajdani szeszgyár, amiből mára kifejlődött a Hungrana Kft. Székesfehérvár és a Duna (Dunaújváros) közelsége és az őket összekötő 62. sz. főút pedig az infrastrukturális adottságokat javította.

A mezőgazdasági termesztés mellett kisebb arányban erdőterületek is találhatóak Szabadegyháza külterületén (főleg a Ny-i településszélen) illetve a belterületi zöldfelületek is jelentős arányt képviselnek. Ezek közül is kiemelést érdemelnek a közparkok, a sportterületek, az intézménykertek és a családi házas övezetek magánkertjei.

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek, zöldfelületi ellátottság értékelése

Közhasználatú zöldfelületek

Közparkok, közkertek

Fogalm meghatározás (Magyar Tájépítészek Szövetsége ajánlása alapján):

Közkert: Zöldterület területfelhasználási egységbe sorolt közterületen vagy közhasználatra átadott területen létesült, legalább 60%-ban növényzettel fedett, közhasználatra szánt terület, melynek mérete 200–10.000 m² között van és legkisebb oldalmérete legalább 15 m.

Közpark: Zöldterület területfelhasználási egységbe sorolt közterületen vagy közhasználatra átadott területen létesült, legalább 75%-ban növényzettel fedett, közhasználatra szánt, általában többfunkciós (pihenés, játék, sport stb. célját szolgáló) terület, amelynek mérete legalább 10 000 m², legkisebb oldalmérete legalább 80 m.

A közpark, közkert ellátottságot vizsgáltuk a település egészén. Szabadegyháza Község területén korszerű, több funkciós települési szintű közpark található a római katolikus templom mögött (attól K-re). Ezen kívül kisebb „maradék” területeken jelöltek ki zöldfelületeket, melyek területi kiterjedésük miatt közpark funkció betöltésére kevésbé alkalmasak, de területi arányuk miatt jelentősek (intézménykertek és sportterületek).

Vizuális-esztétikai szerepük miatt kiemelendők a belterületi szobrok, emlékművek, fészületek, kopjafák stb. környezete, mely általában gondosan kialakított és szépen gondozott. Ezek a tájjelemek egyedi tájértékek, melyek felmérése (kataszterbe foglalása) és a felújításra, fejlesztésre, megtartásra vonatkozó intézkedések számbavétele kívánatos.

Szabadegyháza egyes belterületi zöldfelületeit egy arborétumba fogták össze (Szabadegyházai Arborétum). Az arborétum jelenleg öt, egymáshoz közeli helyszínen található, összesen 2,5 hektáros területen, a település központjában, melyek a következők:

1. A fő gyűjtemény a helyi Kossuth Lajos Általános Iskola területén, egy ha területen látható (Felszabadulás u. 63–65.)
- 2.–3. 2005–2006-ban kezdték el az iskolával szomszédos templomkert és a vele szomszédos játszótér arborétummá „alakítását”.
4. 2010-ben az óvoda udvarába ültettek 20 ritka fát. (Az óvodával szomszédos kézművesház elé is került egy csüngő ágú hegyi mamutfenyő és egy ciprusi cédrus.)
5. 2011-ben készült el a község felújított és kibővített kultúrháza. A kultúrház köré ültettek 50 ritka fát.

A telepítés szempontjai voltak:

- Teremtsen esztétikus, szép, harmonikus környezetet – a szép környezet nevel, fejleszti a személyiséget
- Minden olyan fa- és cserjefaj megtalálható legyen, ami a tananyagban szerepel, így azok „élőben” tanulmányozhatók
- Az Arborétum minden helyszínen nyitott, mindennapi „használatban” van, tehát meg kell felelnie a funkció által támasztott követelményeknek
- Legyen alkalmas a különböző rendezvények megtartására
- Sokszínűségével mutasson példát, választási lehetőségeket községünk lakói számára, hogy saját kertjeikben ők is egzotikus, ritka fákat ültessenek – így idővel talán az egész község „arborétumfalva” lesz
- Olyan ritka, botanikailag értékes fajokot próbáltak telepíteni – minél nagyobb számban –, melyek hazánkban ritkán vagy egyáltalán nem láthatók
- Tudatosan gyűjtik a „legeket”: a Föld eredeti élőhelyén legmagasabbra növő 12 faja közül 8-ból van legalább egy vagy több példányuk. (A többi négy eukaliptusz faj és nálunk nem termesztendő.)
- A legmagasabb életkort elérő fákból csaknem teljes a gyűjteményük
- Teljes a gyűjteményük a legkisebb őshonos élőhelyű és legkisebb egyedszámban megmaradt, kritikusan veszélyeztetett fajokból: szicíliai jegenyefenyő 23–31 db, sárkányfenyő 100 db, tasszili ciprus kevesebb, mint 200 db él belőlük eredeti élőhelyükön
- „Legek” gyűjteményünk része a legnagyobb őshonos élőhelyű és legnagyobb egyedszámú fajok bemutatása: erdeifenyő, szibériai luc, kanadai fekete luc, szibériai cirbolyafenyő, közönséges (európai) luc.
- Az Arborétum legyen a község nevezetessége, látnivalója, mely évszázadokon át gyönyörködteti majd a település lakóit, az idelátogató vendégeket, turistákat! (forrás: szabadegyhaza.hu)

A települési zöldfelületek fent bemutatott módon arborétummá történő fejlesztése példamutató!

Zöldfelületi jellegű intézmények

Sportpálya

Több helyen található sportpálya a településen, egymáshoz közel, mozaikszerű elrendezésben. A legnagyobb sportkomplexum a község központjában, a Szabadság téren található. A nagy, jó minőségű, példa értékű gondozott gyepel borított pálya környezetében álló fák egyben a határoló utcák útfásításai is. Főleg lombhullató, nagy fák dominálnak (hársak, juharok, közönséges nyír, vadgesztenye). A csatlakozó zöldfelületekkel és intézménykertekkel együtt a Szabadság tér nagyon kedvező településszerkezeti elem, melynek jelen formájában történő megtartása kívánatos.

Iskola, óvoda

A település általános iskolája a római katolikus templommal szemben, a Felszabadulás utca Ny-i oldalán található. Az iskolakert a Szabadegyházai Arborétum része nagy és ritkaságokkal parkosított kertrészletekkel és sportterületekkel. Sokféle fenyő és nagy lombkoronájú, árnyékot adó fák jellemzik. Helyenként talán már túl sűrű, de igényesen gondozott zöldfelület. Szép új kerítés az utca felől.

Temetők

A községnek két temetője van, mindkettő a Ny-i településszélen található. A Sárosd felől a településre bevezető közút É-i oldalán lévő temető területe a parkolóval együtt mintegy egy hektár. Új ravatalozó, nagy aszfaltozott parkoló tartozik hozzá. A DK-i oldalon fenyőkkel körbevett emlékmű található. A temető nincs körbekerítve, de vegyes (kőris, hárs, juhar) fasorral határolt és a belső részeken a sírokon és a sírok között szoliter (egyedülálló) fenyők találhatók. Szépen karbantartott temető.

Az előzőtől D-re, a vasútvonal közelében (attól É-ra), a Felszabadulás utca végén található a település másik temetője mintegy másfél hektáros területen, melynek D-i része intenzív használatú, É-i, elkeskenyedő része inkább már sírkert régi sírkövekkel és egy téglakriptával. Ny felől fasor határolja, egyébként jobbra fátlan. A sírok egy részén viszont nagy lombú, nyírt kúszóborókák találhatók (valószínű *Juniperus sabina*). Kicsi, de rendezett ravatalozó.

Templomkertek

A település központjában (az iskolával szemben, a Felszabadulás utca túloldalán) lévő katolikus templom kertje kerítéssel körbevett, és a Szabadegyházai Arborétum egyik részterülete. Néhány diófa és különböző korú és fajú/fajtájú fenyőfélék (köztük ritkaságok) jellemzik. A fákkal, cserjékkel nem borított felszín gyepterületként kezelik. D felől (Ady Endre utca) térkőburkolatú parkoló határolja. A település református temploma a Szabadság téren, a sportterület közelében található. Kis alaprajzú, kis telken fekvő épület, díszes, fenyőfélékkel kissé talán túlzásúfolt előkerttel, néhány virágzó díszcserjével.

Zöldhálózati összekötő elemek

A település belterületén egységes zöldhálózati rendszer nem alakult ki. A felszín alatti (víz, gáz, szennyvíz) és a felszín feletti közművek (elektromos légvezetékek, telefon és kábel tv) a fák alkalmazását erősen korlátozzák. Az utak mellett helyenként a zöldfelület túl keskeny, fásszárú növényzet telepítésére nincs mód, többnyire gyepterületként kezelik őket. A széles, növénytelepítésre alkalmas zöldfelületeken sincs egységes fasor, zöldsáv, kevés a jó példa, a valóban odailó növényzet. A legtöbb helyen a lakók telepítettek az utcai zöldfelületekre, a házuk elé fákat.

Szabadegyháza település legkarakteresebb zöldhálózati összekötő eleme a község közigazgatása területét közel ÉK–DNy irányban kettészelő villamosított Budapest–Pécs vasútvonal. A közlekedési pálya mentén nagyobb részben spontán nőtt, kisebb részben telepített fasorok, erdő- és cserjesávok növekednek, melyek szélessége, magassága és fajösszetétele erősen változó. A települést a vasútvonalra közel merőlegesen, azaz ÉNy–DK irányban kettészelő 62. sz. főút szinte teljesen fátlan. A mezővédő erdősávok hiányoznak és hófogó erdősávok és fasorok sincsenek a közlekedési pályák mentén.

Közhasználat elől elzárt, jelentős zöldfelülettel rendelkező egyéb terület

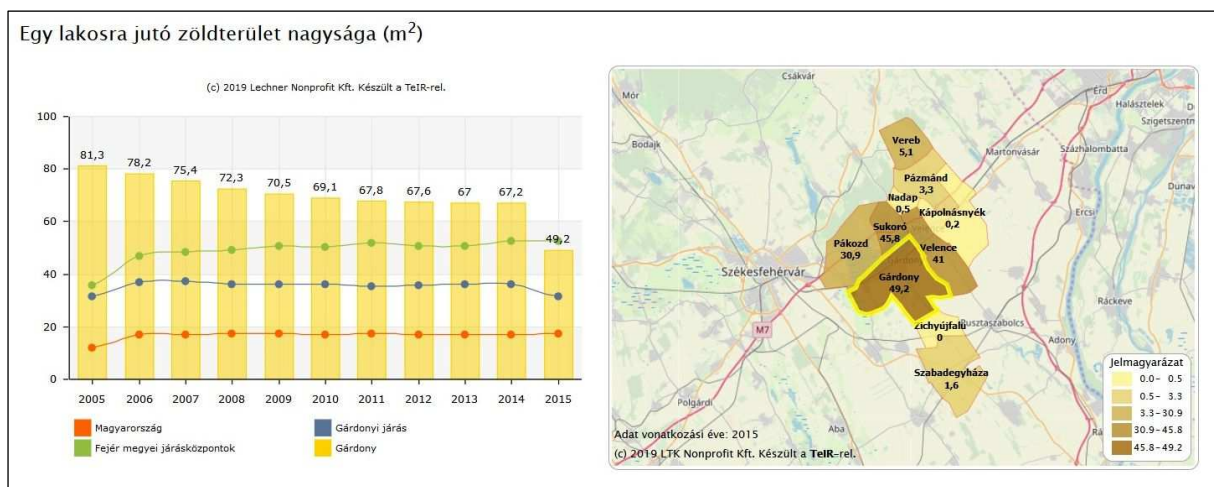
Szabadegyháza település nagyobb részére a kertés, családi házas, falusias jellegű beépítés a jellemző. Többlakásos lakóépületek találhatók a Hungrana iparterületének közelében, Vastaghalompusztá K-i oldalán, melyek vélhetően a hajdani Szeszgyár munkáslakásainak épültek évtizedekkel ezelőtt. Szabadegyháza nagyobb részét alkotó családi házas területekhez kis vagy közepes méretű kertek tartoznak, a kertek zöldfelületei nagyrészt díszkerti illetve haszonkerti jellegűek, a „hátsókerti” növénytermesztés egyre inkább visszaszorul. A családi házas területek zöldfelülete

településközpontból jelentős tényező, hiszen ez a növénytömeg kondicionáló zöldfelületként (párologtatás, szélfogó, porfogó hatás) hat a település egészére. Az önkormányzatnak ösztönözni kell a lakótelkek kertkultúrájának növekvő színvonalát.

Az egyes lakóingatlanok kertjei rendkívül változatos minőségűek. A lakók habitusához, időbeosztásához, igényéhez (igényességéhez), összességében talán az egyének (családok) kertkultúrájához alkalmazkodik, azt mutatja a külvilág (a településkép) felé. Több jó példa található, de vannak olyan kertek, amelyeket elhanyagolnak, kültéri raktárnak használnak, feleslegesen leburkolnak vagy nem kellően gondoznak stb. A településkép szempontjából rendkívül fontos, hogy a lakóingatlanok kertjei az utca felé milyen képet mutatnak, milyen az elő- és oldalkert képe, növényzete, használnak-e sövényt kerítésként, vannak-e olyan növények, amelyeknek lombja a közterületre nyúlik stb.

Jellemző tendencia még mindig a belterületen, hogy a lakók az ingatlanjuk előtti utcai zöldfelületet is sajátjuknak érzik, oda növényt telepítenek és rendszeresen gondozzák. Ez egyrészt előnyös, mert a közterület gondozottsága helyenként javul, másrészt hátrányos, mivel a kis „előkertek” rendkívül változatosak, egymáshoz nem illenek, illeszkednek illetve nagy a kontraszt azokhoz a területrészekhez képest, ahol nem parkosítottak.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

Szabadegyháza település belterületén a zöldfelületi ellátottság értéke: 1,6 m²/fő, ami az országos átlag (17,1) csaknem tizede, a járásközpont (Gárdony) értékéhez (49,2) képest töredéke (3%), de a járás legtöbb településéhez képest is alacsonynak mondható. A településrendezési eszközök meghatározása során arra kell törekedni, hogy az egy főre eső zöldfelületi ellátottság mértéke növekedjen.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

Szabadegyháza Község zöldfelületeinek, zöldfelületi rendszerének konfliktusai, problémái az alábbiakban foglalhatók össze:

- Az egyes zöldfelületi elemek nem képeznek összefüggő rendszert, hiányoznak a zöldfelületi szempontból szerkezeti jelentőségű utcákból az egyöntetű megjelenésű fasorok.
- A légvezetékek alá gyakran ültetnek közepes vagy nagy lombkoronájú fajokat és a visszacsonkolt fák a településképet rontják (és a zöldfelület gondozása szempontjából sem előnyös).

- A közterületi zöldfelületeken több esetben tapasztalható feleslegesen kijárt, kitaposott utak és/vagy parkolóhelyek, melyek a zöldfelületek biológiai aktivitását csökkentik és településképi szempontból is kedvezőtlenek
- Közterületre, főleg utak mellé ültetett gyümölcsfák több problémát felvetnek: 1. az érő gyümölcsben a közúti forgalom légszennyezése során káros anyagok halmozódhatnak fel 2. a gyümölcsök mindenki által elérhetőek, gazdátlanok lesznek és a fára mászás (és leesés) veszélye megnő, ezért balesetveszélyesek 3. az útra, burkolatra hulló gyümölcs balesetveszélyt okozhat (elcsúszás, darazsak) és esztétikai szempontból is előnytelen

1.14. Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1. a település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A Mezőföld több térségére jellemző az ÉNY-DK irányú domborulatok és vízfolyások, mint topográfiai adottságok határozzák meg Szabadegyháza belterületét beépített területeit és szerkezetét. A belterületi település- szerkezet meghatározó eleme a Szabadegyházai vízfolyás, mely ugyan kettévágja a belterületi részeket, ugyanakkor e terület zöldterület jellegénél fogva ideális területet biztosíthat a szabadidő eltöltéséhez, belterületi kert létesítéséhez, összekötheti az egyes lakóterületi egységeket. A hatályos településszerkezeti tervben a vízfolyás körüli terület jelenleg vegyesen tartalmaz belterületi kert, különleges sport célú, valamint többnyire a falusias és településközponti vegyes lakóterületeket, melyből látható, hogy elsősorban a magáncélú hasznosítása valósult meg a vízfolyás menti területeknek.

A település központja a Felszabadulás utca, a Szabadság Tér – Kossuth utca, és a rájuk merőleges István Utca és Ady Endre utca csomópontjai körül alakult ki. Fontos településszerkezeti elem Szabadegyházai Szűz Mária neve templom, és a mellette lévő Millenniumi park, a Polgármesteri hivatal és a Művelődési ház.

Szabadegyháza településszerkezete a XVIII. században egyutcás kialakítású, mely egymástól távolabb elhelyezkedő tanyákból állt. Majd a XIX. században az akkori nevén Szolgaegyházán, jelentős népességnövekedés indult meg, mely telekosztást, új utcák kialakítását igényelt. A korábban három részre osztott belterület napjainkban már összefüggő településképet alkot, mely elrendezése az egymásra merőlegesen kialakított utcákkal, a megfelelő szabályozási szélességeknek köszönhetően a település nagy részén megfelelő telekméretet, szabályozási szélességek jöttek létre. A tengelyt akkoriban a Felszabadulás utca, napjainkban már a Felszabadulás utca és az István utca alkotják. A mai településszerkezet kialakulását kronológiailag először a Felszabadulás utca mentén figyelhetjük meg az harmadik katonai felmérési térképen. A telekosztások elkezdődnek Alsó és Közép Szolgaegyháza között, mely a két településrész egyesülésével zárul. A XX. században további parcellák kerülnek leosztásra a település észak-keleti részén, mely a Kossuth utca megnyitását tette szükségessé. A vasút irányába fejlődött a település tovább, majd a Petőfi utca mentén lévő telkek, később pedig a vasúton túli területek (Széchenyi utca) épültek be, emellett a település déli irányban is „hízott”, új lakóutcák kialakításával.

Külön kiemelendő a településközpont kérdése. A Szabadság tér - Kossuth utcában és az István utcában alakult ki a jelenlegi központ, melyhez kapcsolódik a történeti központ is (Felszabadulás utca, Ady Endre utca). A szolgáltatások jelentős része a négy utcával lehatárolt területen található meg.

A lakóterület telekszerkezete eltérő, az újonnan kialakított lakótelkek mélysége kisebb a hagyományosan falusias lakótelkek telekmélységénél, szélességük viszont nagyobb. Az oldalhatáron

álló beépítési mód és a 4-5 m körüli épületmagasság általánosnak mondható.

A külterületen a majorok területén a jövőben a mezőgazdasági termékfeldolgozás további bővülése várható. A környezeti ártalmak csekélyek ezeken a területeken, az esetlegesen jelentkező környezeti ártalmakat (bűz, zaj, levegőszennyezés) az előírt mértékben a területen belüli védőövezet kialakítással kell mérsékelni. A külterületeken elhelyezkedő mezőgazdasági telephelyek részben külterületi lakott helyek is.

Beépítésre szánt területek:

Lakóterület:

- - Falusias lakóterület

Vegyes terület:

- - Településközponti vegyes terület:

Gazdasági terület:

- Kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület:
- Ipari gazdasági terület:

Különleges beépítésre szánt terület:

- sport
- mezőgazdasági üzemi
- temető
- belterületi kert

Beépítésre nem szánt területek:

Közlekedési terület:

- közúti
- kötöttpályás

Zöldterület:

- közpark

Erdőterület:

- gazdasági erdőterület
- védelmi célú erdő terület
- közjóléti erdő terület

Mezőgazdasági terület:

- kertés mezőgazdasági terület
- általános mezőgazdasági terület

Vízgazdálkodási terület

vízmű terület

Természetközeli területek

- nádas, mocsár (Tk)

1.14.1.2. az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

Szabadegyháza összes települési területe 4164,14 ha. Ebből a külterületi ingatlanok 3954,01 ha területet foglalnak el.

Földrészlet statisztika fekvésenként							
fekvés	földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m ²)	legkisebb földrészlet terület (m ²)	legnagyobb földrészlet terület (m ²)	átlagos földrészlet terület (m ²)
belterület	971	17	77	2101257	11	38584	2164
külterület	1112	1	5	39540163	13	1327118	35559
ÖSSZESEN	2083	18	82	41641420			

A Fejér Megyei Kormányhivatal előzetes véleményében tájékoztatott Szabadegyháza vonatkozásában az átlagosnál jobb minőségű termőföldekről. E szerint átlagosnál jobb minőségű a 2. minőségi osztályú gyümölcsös, az 1. és 2. minőségi osztályú szántó, a 2. minőségi osztályú legelő és az 1. és 2. minőségi osztályú rét.

Földrészlet statisztika művelési áganként						
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m ²)	legkisebb alrészlet terület (m ²)	legnagyobb alrészlet terület (m ²)	átlagos alrészlet terület (m ²)
erdő	47	63	3179924	203	443282	50475
fásított terület	1	1	1307	1307	1307	1307
gyümölcsös	17	17	304353	314	139062	17903
kivett	1310	1321	5363559	11	464663	4062
legelő	61	94	1863920	416	194327	19829
nádas	3	3	42747	1820	28155	14249
rét	26	29	493631	1096	109615	17022
szántó	710	1152	30391979	23	747118	26382

A településen az ingatlan-nyilvántartás szerint kimagaslóan nagy területű szántó (összesen 3039 ha) és erdő (317 ha) valamint kivett (536 ha) terület található. A kivett területek lakóterületek, illetve a mezőgazdasági majorok területei.

1.14.1.3-4. funkció vizsgálat:

A területfelhasználási vizsgálatát részletesen tartalmazza a V-1 jelű vizsgálati tervlap, az intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatokról a helyzetfeltáró munkarész 1.10. fejezete foglalkozik.

14.1.5-6. alulhasznosított barnamezős területek és konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII törvény 2. § Fogalommagyarázat 43. pontja szerint

Barnamezős terület: olyan földrészlet vagy földrészletek összessége - ide nem értve a mező- és erdőgazdasági területeket -, amely elsősorban ipari, kereskedelmi, közlekedési vagy honvédelmi célú felhasználást követően felhagyottá, alulhasznosítottá vagy leromlott állapotúvá vált, jellemzően környezetszennyezéssel terhelt, ugyanakkor környezeti és műszaki beavatkozással értéknövelt, fejleszthető területté alakítható.

Szabadegyházán ilyen terület nem található.

1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1. telekmorfológia és telekméret vizsgálat

Szabadegyháza jellemző a geomorfológiai adottságokat figyelembe vevő, egyutcás településből átalakult, szabályos, sakktábla alaprajzú település. A településnek hagyományosan Fő utcája és településközpontja történetileg alakult ki.

A jellemző telekstruktúrákat az alábbi táblázatban mutatjuk be.

1. Településközponti vegyes terület

A Felszabadulás utca, Ady Endre utca, István utca és a Szabadság tér környéke a meglevő hagyományos településközpont. Az itt található intézmények telkei a falusias lakótelkektől nem térnek el jelentősen.

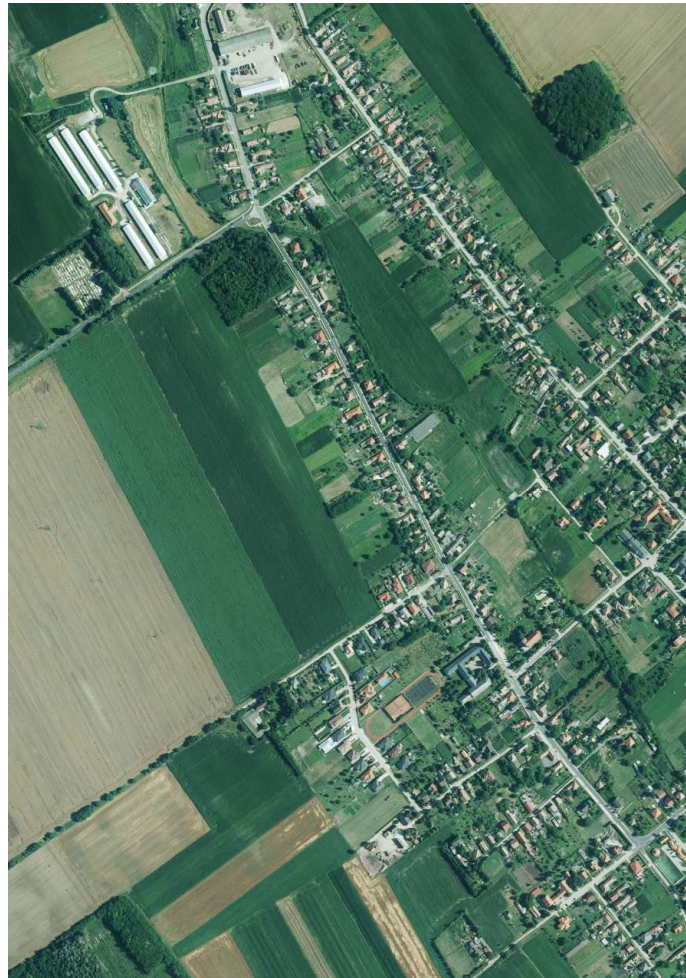
2. Falusias lakóterület keleten

A Széchenyi utca mentén felparcellázott, jellemzően 20m széles, fésűs beépítésű, oldalhatáron álló beépítési mód, hagyományos falusias telekstruktúra, közepes, 80-100m mélységgel. Kijelölt gazdasági területek, illetve összevonható keskeny telkek egyaránt megtalálhatók. A 70-es évektől napjainkig épített épületek megtalálhatók.

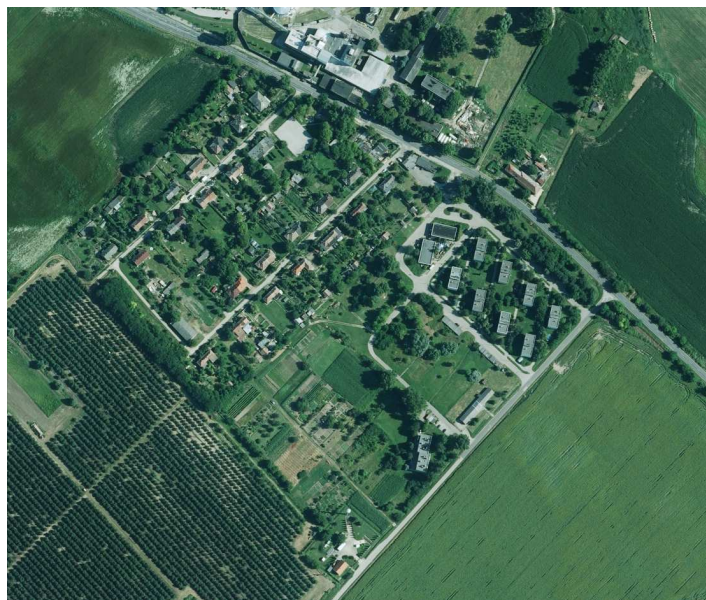
3.Falusias lakóterület

A nyugati településrészt két részre oszthatjuk. Mindkét településrészen a fésűs beépítés a jellemző, azonban a telekstruktúra és az építési stílusok jobban szeparálódnak. Az Északi területeken a keskenynek tekinthető telek szélesség, jelentősebb telekmélység jellemzi. A térség falvaiban uralkodó hosszúkás tornácos lakóházak kiszorultak a településről, helyüket átvették a négyzetes alaprajzú minden irányból konytolt lakóépületek. A Déli településrészen az iskola mögött újépítésű mediterrán stílusú házak találhatók. A telekstruktúrára jellemző a kis mélység, a 15-25 m közötti telekszélesség.

4.Szeszgyári lakótelep

Szabadegyházától észak-keletre, az ipari terület mellett található szeszgyári lakótelep. Itt alapvetően két telekstruktúra uralkodik, a falusias környezetben az ikres beépítés, a 20-25 m közötti telekszélesség, és 50 m körüli telekmélység biztosított. A telepi lakóterületen szabadon álló, háromszintes lapostetős téglapépületek, társasházak találhatók, rendezett környezetben.

5. Gazdasági területek

Több mint 100 ha gazdasági ipari területen helyezkedik el a Hungrana Keményítő és Izocukorgyártó és Forgalmazó Zrt. gyárterülete. A régi gyár területe a lakótelepi településrészszel szemben található. A gyár későbbi bővítése érdekében, jelentős tartalékterület áll rendelkezésre.

6. Gazdasági területek

A nyugati Hippolyt árok mellett, Zichyújfalu felé vezető út mentén major területek találhatóak. A szabadon álló elrendezés mellé nagy telekméret társul.

7. Gazdasági területek

A település belterületétől északra, található mezőgazdasági telephely mezőgazdasági üzemi területbe sorolt.

8. Gazdasági területek

Mezőgazdasági terület található még a település keleti oldalán, a területen mezőgazdasági major működik.

1.14.2.2. tulajdonjogi vizsgálat

Az önkormányzat tulajdonában levő területeket vagyonszázéki rögzíti. A településen nagy kiterjedésű állami tulajdonú területek nem találhatóak. Jelentős területűek még az állami tulajdonú, vízgazdálkodási célú területet, vízkivételi mű, tisztítórendszer.

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

Az önkormányzat tulajdonában levő területeket vagyonszázéki rögzíti. A vagyonszázéki naprakész. Az önkormányzati vagyonszázéki szerint a forgalomképtelen vagyontárgyak (többnyire utak, közterületek, buszvárók) A korlátozottan forgalomképes vagyontárgyak közé tartozik pl. Iskola, Óvoda Polgármesteri hivatalVagyonszázéki kezelésbe illetve üzemeltetésbe átadott vagyon az ivóvíz- illetve a szennyvízcsatorna hálózat.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Az épületállomány feltüntetése az alaptérképen jónak mondható, nagyon kevés a rendezetlen jogállású, vagy térképen fel nem tüntetett épület. Ezek jellemzően engedély nélkül építhető melléképületek.

1.14.5. Az építmények vizsgálata

1.14.5.1. funkció, kapacitás

A településszerkezeti terv a vegyes területekként határolja le a lakó-ellátási (intézményi) funkciókat befogadó „településközpont vegyes” területeket. A vegyes területek kiterjedése felülvizsgálandó.

A falusias lakóterületek a hatályos településszerkezeti tervben jelentős tartalékkal szerepelnek. A település célja a lakosságszám növelése, e miatt a lakó fejlesztési területeket meg kívánják tartani.

1.14.5.2-3. beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség), magasság, szintszám, tetőidom

A legnagyobb szintterület-sűrűség a belterület településközponti vegyes területét jellemzi, nem jelentősen de meghaladva a települési átlagot. A település egyéb beépítésre szánt területein többnyire falusias, családi házas beépítettségnek, a szintterület sűrűség alacsony.

A gazdasági területei több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 6 m-es épületmagasságot meghaladó területek, a község vállalkozásai. Ezen területekre sem jellemző a sűrűbb beépítés. A község alacsony laksűrűségű részei a falusias lakóterületek, melyek magassága nem haladja meg a 4,5-6,0 m-t. A beépítési módok változatos formákban jelennek meg, amelyet az építési kor, valamint a településrészek sajátos földrajzi adottságai határoznak meg.

Az alábbi táblázat a 1.14.2.1. számú fejezetben szereplő területek vonatkozásában mutatja be a beépítési módot, mértéket és egyéb építészeti jellemzőket. A területek térképi lehatárolása az említett fejezetnek megfelelő.

TERÜLET MEGNEVEZÉSE	Beépítési mód, mérték	Magasság, szint-szám, tetőidom
<p>1.Településközponti vegyes terület A Felszabadulás utca, Ady Endre utca, István utca és a Szabadság tér környéke a meglévő hagyományos településközpont. Az itt található intézmények telkei a falusias lakótelkektől nem térnek el jelentősen.</p>	<p>A beépítési mód oldalhatáron álló vagy szabadonálló, kialakult beépítési mód alapján. Mértéke 60% körüli. a hagyományos vegyes beépítésnek megfelelő</p>	<p>F+TT, F+1, F+1+TT szint, tetőidom jellemzően magastető, de a néhány épület alacsony hajlásszögű magastetős kialakítású</p>
<p>2.Falusias lakóterület keleten A Széchenyi utca mentén felparcellázott, jellemzően 20m széles, fésűs beépítésű, oldalhatáron álló beépítési mód, hagyományos falusias telekstruktúra, közepes, 80-100m mélységgel. Kijelölt gazdasági területek, illetve összevonható keskeny telkek egyaránt megtalálhatók. A 70-es évektől napjainkig épített épületek megtalálhatók.</p>	<p>A beépítési mód jellemzően oldalhatáron álló, a beépítettség 30% körüli.</p>	<p>F+1, F+TT magastető</p>
<p>3.Falusias lakóterület A nyugati településrészt két részre oszthatjuk. Mindkét településrészen a fésűs beépítés a jellemző, azonban a telekstruktúra és az építési stílusok jobban szeparálódnak. Az Északi területeken a keskenynek tekinthető telkek szélesség, jelentősebb telekmélység jellemzi. A térség falvaiban uralkodó hosszúkás tornácós lakóházak kiszorultak a településről, helyüket átvették a négyzetes alaprajzú minden irányból konytolt lakóépületek. A Déli településrészen az iskola mögött újépítésű mediterrán stílusú házak találhatóak. A telekstruktúrára jellemző a kis mélység, a 15-25m közötti telekszélesség.</p>	<p>Beépítési mód oldalhatáron álló A beépítés mértéke 30% közötti</p>	<p>F+tetőtér, F+1 szint, tetőforma magastető</p>
<p>4.Szeszgyári lakótelep Szabadegyházától észak-keletre, az ipari terület mellett található szeszgyári lakótelep. Itt alapvetően két telekstruktúra uralkodik, a falusias környezetben az ikres beépítés, a 20-25m közötti</p>	<p>A beépítési mód ikres csatlakozású illetve tömbtelkes. A beépítettség ikres csatlakozás esetén 30%, tömbtelek esetén 25%.</p>	<p>szintszám jellemzően földszint+tetőtér, földszint+emelet+tetőtér ikres csatlakozás esetén, tömbtelek esetén földszint+1.szint+2.szint.</p>

telekszélesség, és 50m körüli telekmélység biztosított. A telepi lakóterületen szabadon álló, háromszintes lapostetős téglapépületek, társasházak találhatóak, rendezett környezetben.		
5. Gazdasági területek Több mint 100ha gazdasági ipari területen helyezkedik el a Hungrana Keményítő és Izocukorgyártó és Forgalmazó Zrt. gyárterülete. A régi gyár területe a lakótelepi településrészszel szemben található. A gyár későbbi bővítése érdekében, jelentős tartalékterület áll rendelkezésre.	A beépítési mód szabadonálló, a beépítettség 30%.	Többszintes ipari épületek, illetve a termékek előállításához szükséges objektumok, műtárgyak kerültek elhelyezésre.
6. Gazdasági területek A nyugati Hippolyt árok mellett, Zichyújfalu felé vezető út mentén major területek találhatóak. a Szabadon álló elrendezés mellé nagy telekméret társul.	A beépítési mód szabadonálló, a beépítettség 50 %.	szintszám jellemzően földszint, esetenként földszint+tetőtér, mezőgazdasági célú építmények.
7. Gazdasági területek A település belterületétől északra, található mezőgazdasági telephely mezőgazdasági üzemi területbe sorolt.	A beépítési mód szabadonálló, a beépítettség 50 %.	szintszám jellemzően földszint, esetenként földszint+tetőtér, mezőgazdasági célú építmények.
8. Gazdasági területek Mezőgazdasági terület található még a település keleti oldalán, a területen mezőgazdasági major működik.	A beépítési mód szabadonálló, a beépítettség 50 %.	szintszám jellemzően földszint, esetenként földszint+tetőtér, mezőgazdasági célú építmények.

1.14.5.4. település karakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

Épített környezet és településképi szempontból a legjellemzőbb helyi sajátosság a településen halmaz jellegű kialakítása a település magja. Szabadegyháza jellegzetes településképe a településközpont tekintetében sem tér el a hagyományosan mezőgazdálkodással foglalkozó vidéki településektől, mert a településközpontban is többnyire lakóépületek vannak. A település többi része a földrajzi viszonyoknak megfelelően a mezőgazdasági település képét mutatja.

A település karakterét, az utcaképet és a jellegzetes épülettípusokat Szabadegyháza települési arculati kézikönyve részletesen vizsgálja.

	<p>Általános Iskola..</p>
--	---------------------------

Művelődési ház épülete

Művelődési ház épülete

Falu kemencéje, helyi piac
árusítóhelye

Óvoda épülete

Orvosi rendelő, mentőállomás,

Polgármesteri hivatal

Nedeczky-Griebisch Kastély

Hungrana Keményítő és Izocukorgyártó és Forgalmazó Zrt.

Szűz Mária Neve katolikus templom

Református templom

A Vasútállomás épülete

1.14.6. Az épített környezet értékei

1.14.6.1. településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A vidék nem volt ismeretlen a rómaiak előtt. Valahol a környéken futott az Intercisa (Dunaújváros) - Gorsium (Tác) útvonal. Római jelenlétre utalnak a régészeti feltárások: sír fedőlapja, kerámiatörmelékek, bronz fibulák, érmék. 1956-ban két avar kori sírra bukkantak a szeszgyár szennyvíztárolójának bővítésekor.

Ismert volt a térség honfoglalóink előtt is. 1965-ben feltárássra került egy honfoglalás kori harcos sírja is.

A Szolgaegyháza községnév írásban először 1659. november 20-án kelt adománylevélben fordult elő. Ez az adománylevél már a falu tulajdonosait is megnevezi: I. Lipót Börgönd, Novaj, Sárosd, Saág, Bonczabelke nevű birtokokkal együtt Szolga-Egyházát is Bossányi Gábornak, Eölbey Mártonnak és Szeghy Mihálynak adományozta.

A község többször is gazdát cserélt, utolsó birtokosa Nedeczky-Griebsch család volt. Az 1848/49-es szabadságharcban jelentéktelen szerepet játszott. A falu birtokosai 1848. október 4-7. között élelmet küldtek a magyar táborba: 205 birkát, 181 kenyeret.

A lakosság száma az 1800-as években kezdett növekedni 1830-ban 491 fő volt. 1857-ben 689. A többség zsellér volt, nehéz körülmények között tengette életét. 1910-ben a lakosok száma már 1111 fő volt. Közigazgatásilag Sárosdhoz tartozott 133 ház volt a községben, 36 a tanyákon. Mivel a házak többnyire nincstelen zsellérek tulajdonát képezték, ezek beosztása, bútorzata nagyon egyszerű, szegényes volt. Az első világháború idején 215 férfit hívtak be katonai szolgálatra, közülük nyolcan lelték halálukat valamely fronton. A második világháború idején szinte minden családból harcolt a fronton fiatal. Szerencsére harcok a község területén nem folytak. A Szeszgyárat azonban, amelyet hadiüzemnek tekintettek, a németek 1945. február 2-án felrobbantották.

Szolgaegyháza önálló községgé 1926-ban alakult. Mai közigazgatási területét 1929-ben nyerte el. A község 1948-ban új nevet kapott. A Belügyminisztérium 181.321/1948 sz. rendeletével 1948. június 1-től Szabadegyháza lett.

Szabadegyháza műemlékei:

Közhiteles örökségvédelmi nyilvántartásban védettként jegyzett					
törzsszám	azonosító	cím	név	védelem	helyrajzi szám
1689		Tükrösmajor	templomrom	Műemlék	0110 hrsz

Magyarország Műemléki Jegyzéke – Fejér megye című kiadvány (Kiadta a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal -2008) a műemlékre vonatkozóan az alábbiakat tartalmazza: